

תובנות של הדרך 2

מקראה שישית

א. הנזקים של יחס בלתי נאות ללאמה

הקטעים הבאים מתורגמים מתוך ספרו של פבונגקה רינפוצ'ה מתנת השחרור בכף ידך

החסרונות של אי שירות של מורה רוחני הם הפוכים לשמונת היתרונות שתוארו בסעיף הקודם, כלומר, לא נתקרב להארה מלאה, וכן הלאה.

ישנם גם שמונה חסרונות של שירות בלתי נאות של מורה רוחני.

זהו מעשה חמור במיוחד לנטוש לאמה לאחר שהחלטנו לשרתו. מסיבה זו, חשוב שנבקש לקבל דהרמה ממורה רוחני רק לאחר ששקלנו בזהירות האם אנו מסוגלים לשרתו כראוי.

1) כאשר אנו מזלזלים בלאמה שלנו, אנו מזלזלים בכל המנצחים

החיסרון הראשון הוא שאם אנו מזלזלים בלאמה שלנו, אנו מזלזלים בכל המנצחים. הלאמה היא התגשמות פיסית של כל הבודהות. היא משמש כנציגם ומופיע לפנינו במטרה ללמדנו משמעת עצמית רוחנית. לכן, על ידי הפגנת בוז או זלזול כלפיו/ה, אנו בעצם בזים לכל הבודהות. ומאחר שכל אחד מהבודהות [130a] הוא אובייקט עוצמתי וקדוש, מהו שצפוי לנו אם נזלזל בכל הבודהות?

בהקשר הנוכחי, "לאמה" הוא כל מי שלימד אותנו בחפץ לב, ושממנו למדנו בחפץ לב, אפילו מילה אחת של דהרמה. חלקנו רגילים לתת יחס ושירות מעולה ללאמה שהוא מישהו מאוד ידוע, אולם אנו נוטים להפגין מעט כבוד למורינו האחרים, כגון אלו שלימדו אותנו לראשונה לקרוא. אלא שאין זו התנהגות נאותה.

לדוגמה, קרה המקרה שהנזיר שלימד את ג'ה דרופקנגבה לקרוא, ויתר מאוחר יותר על נדריו. למרות זאת, עד לרגע שבו למד ג'ה דרופקנגבה לפתח השקפה טהורה¹ כלפי הנזיר לשעבר, לא היה ביכולתו להשיג כל תובנה רוחנית בעצמו. כפי שנאמר בשיר הלאם רים תמצית הנקטר:²

מורי דהרמה מקדמים את כל מעשי המנצחים.
ומאחר והלאמה של אדם מייצג עקרון זה,
הרי שזלזול בו משתווה לזלזול בכל המנצחים.
וכי מה יכול לייצר הבשלה חמורה מזו?

¹ T: dag pa'i snang ba המשמעות של מונח זה משתנה בהתאם להקשר שבו משתמשים בו. המשמעות כאן היא לראות את האדם במונחים של האיכויות החיוביות שלו, ולא להתחשב בכל פגם שכביכול נראה לנו שיש לו.
² T: Lam rim bdud rizi'I snying po, f 13a

הפסוק הבא מצוטט גם הוא ב ביאור על הנקודות הקשות של הטנטרה של קרישנה יאמארי:

אדם שאינו מצליח לראות מורה
במי שממנו הוא זכה לשמוע
ולו פסוק אחד ויחיד,
יאלץ להיוולד בתור כלב
מאה פעמים, ואחר כך ייוולד
במעמד הנמוך ביותר.³

וזמישים הפסוקים על הלאמה מצהירים:

מי שבו בידעין לאדון שכזה
אחרי שהפך לתלמידו,
יחווה סבל מתמשך, משום שבכך
הוא בו לבוהות כולם.⁴

2) כעס על הלאמה שלנו הורס המון חסד, ואנו נאלץ להישאר בגיהנום עידנים שמספרם כמספר הרגעים שבהם נמשך הכעס.

החיסרון השני מתאר את התוצאות של התכעסות על הלאמה שלנו. כמשך הזמן שבו נמשך כעסנו - הנמדד ברגעים, שהם היחידות הקטנות ביותר של הזמן – כך כמות שורש החסד שנהרוס [130b] שאותו היינו יכולים לצבור במספר דומה של עידנים, וזהו גם מספר העידנים שנאלץ להישאר בגיהנום הקרוי "ללא הפוגה".⁵ נקודה זו נאמרה בכתב של טנטרת הקלצ'קרה:

כשאדם כועס עלהלאמה במשך מספר הרגעים,
כמות החסד שנהרסת זהה
לכמות החסד שנצברה במשך אותו מספר עידנים,
וזה גם מספר העידנים שאדם זה יאלץ להתנסות
בסבל הקיצוני של גיהנום ומקומות אחרים.⁶

לדוגמה, אם נכעס למשך נקישת אצבע אחת,⁷ ייהרס שורש החסד שצברנו במשך שישים וחמש קאלפות גדולות, ובנוסף, הדבר יאלצנו להתייטר בגיהנום ללא הפוגה למשך אותו פרק זמן עצום. לכן, אם הפגנו חוסר כבוד, בוז או כעס כלפי המורה שלנו, או אם פעלנו בכל דרך שהיא שגרמה לו אי נעימות או כעס עלינו, אנו חייבים להתוודות על כך. וידוי זה צריך להיעשות בנוכחות לאמה שעודו בחיים, או, אם כבר אינו בחיים, בפני הפצים שלו, כגון בגד שהוא לבש בעבר.

³ 57 T: gZhin rje gshed dgra nag po'I dka' 'grel rin po che'I sgron ma, f 161b. ראה רישום תחת

Rathakaranti

⁴ S: Gurupancasika, פס' 10. בביבליוגרפיה, ראה רישום תחת Asvaghosa.

⁵ S: Avicih, T: mNar med, ראה יום 11, עמ' 149-148.

⁶ מצוטט בדרך המהירה (T: Myur lam), ff. 25a-25b.

⁷ בהסבר לפרק 3, פסוק 84 של טקסט המקור, הביאור לאוצר החוכמה הגבוהה (S: Abhidharmkosabhasyam) אומר: "לפי האבהידהרמיסטים, במשך הזמן שבו אדם נוקש בחזקה באצבעותיו חולפים 65 רגעים" (כרך 2, עמ' 536).

אם, לאחר שפגשנו מורה רב/ת חסד שמגלה בפנינו את הדרך שאינה שוגה, אנו מתמסרים לו או לה כיאות, הרי שנקצור את כל התועלות שפורטו לעיל. לכן גם נוכל לראות בנקל שאם איננו מסתמכים על הלאמה, לא נשיג את אותן שמונה תועלות, דבר אשר לכשעצמו מהווה הפסד גדול. ואם אכן יצרנו קשר עם לאמה אבל התמסרנו לו/ה שלא כיאות, ואם איננו מתוודים ומשנים את מחשבותינו ופעולותינו השליליות, הרי שנחווה את שמונת הנזקים הבאים.

הנזקים של אי התמסרות ללאמה, או של התמסרות בלתי נאותה

שמונת הנזקים של התמסרות בלתי נאותה ללאמה הם:

1. אם אנו מבקרים את הלאמה שלנו אנו מבקרים את כל הבודהות;
2. כל רגע של כעס כלפי הלאמה שלנו הורס עידנים של שמספרם כמספר הרגעים שבהם כעסנו, ויגרום לנו להתגלגל בעולמות הגיהנום ולסבול שם למשך אותו מספר של עידנים;
3. גם אם נתרגל טנטרה, לא נשיג את ההישג הנשגב;
4. אפילו אם נתרגל טנטרה תוך התמודדות בקשיים רבים, תרגול זה רק יביא אותנו לגיהנום וכדומה;
5. לא נייצר שום ידע חדש או תובנות, והידע והתובנות שרכשנו מקודם יתנוונו;
6. עוד בחיים האלה נתייסר במחלות ושאר מרעין בישין;
7. בחיינו העתידיים ננדוד ללא קץ בעולמות התחתונים;
8. בכל חיינו העתידיים נהיה בלי לאמה.

התנהגות שהיא מנוגדת להתמסרות נאותה ללאמה היא שורש כל כישלון, החל מהכישלון למצוא אושר והצלחה בחיים האלה וכלה בכישלון להשיג הארה.

- דרך אחת לשגות היא לא להכיר בשגיאות שאותן אנו עושים בשל העובדה שלא טרחנו לבדוק את התנהגותנו כנגד הלימוד הכלול בלאם-רים על ההתמסרות ללאמה.
- אופן אחר לשגות הוא פשוט להיות חסר זהירות.

עבור אנשים שאינם מכירים את כל הלימוד על ההתמסרות ללאמה, החיים הופכים לרצף של יצירת קארמה שלילית קשה. כל קארמה שלילית שנוצרת ביחס ללאמה היא קארמה קשה ביותר מכיוון שהלאמה היא אובייקט מאד עוצמתי, יותר מאינספור בודהות. גם אם בצעת אחד או יותר מחמשת המעשים המידיים, המביאים ללידה מיידית בקשה שבמדורי הגיהנום החם, בלי שיש חיים אחרים ביניהם, ניתן לטהר את אלו ועדיין להגיע להארה עוד בחיים אלה. אולם ביצוע טעות, ולו קטנה ביותר, בהתמסרות ללאמה, כגון ביקורת מזערית או התנהגות חסרת כבוד, היא חמורה עוד יותר. במקרה זה יקשה עליך להגיע לתובנות ולהארה, ופירושו של דבר שיקשה עליך להשיג את המטרה האולטימטיבית של להיות מושיעם של כל היצורים.

ללא הבנה של כלל הלימוד על שמונת הנזקים של התמסרות בלתי נאותה ללאמה, אין לנו דרך לתרגל, וגם לא דרך להתמודד עם התפיסות השגויות שלנו ולעצור אותן. מידת המאמץ שנשקיע במניעת שמונת הנזקים תלויה במידת הבנתנו את חשיבותם. התרגול הוא באחריותנו הבלעדית.

אם אנו מתרגלים הרבה דהרמה מחד – לומדים, עושים את המוקדמות, או יוצאים לריטריט, ואומרים הרבה

⁸ תודה רבה לאילן קציר על עזרתו בהכנת טיוטה של תרגום זה.

מנטרות – אך מאידך, ממשיכים ברצף של ביצוע שגיאות בהתמסרות שלנו, וגורמים לעוגמת נפש ללאמה שלנו, אנו יוצרים לעצמנו מכשול גדול. אם איננו מקפידים למלא את המשאלות הקדושות של הלאמה שלנו, לא נשיג הרבה בגלל שיצרנו לעצמנו מכשול שגודלו כגודל כדור הארץ. אין בנמצא מכשול גדול מזה.

אם איננו מכירים, או שאיננו מיישמים את הלימוד על ההתמסרות ללאמה, לאחר זמן-מה תודעתנו מתקשה כמו אבן; לא ניתן להזיז אותה, או לשנות אותה בנקל. שום נושא שעליו נמדוט לא ישפיע על תודעתנו, אפילו לא הלאם-רים. כאשר הלימודים הפילוסופיים המפורטים יותר לא מצליחים להשפיע על תודעתנו, עדיין יש סיכוי שהאזנה ולימוד של הלאם-רים יצליחו בכך. אולם אם מצבנו המנטאלי משתנה באופן הנ"ל, יקשה עלינו לייצר רגש בליבנו כלפי לימודי הלאם-רים, או כשאנחנו קוראים טקסטים של לאם-רים. זהו סימן שהתודעה שלנו התנונה.

התובנה של התמסרות ללאמה פירושה לראות את הלאמה כבודהה, וזו מתאפשרת כאשר אנו תופסים את הלאמה כבודהה. ללא התרגול הזה, יתעוררו מחשבות שליליות, מאחר והתודעה שלנו הורגלה למחשבות שליליות במשך אינספור גלגולי חיינו. רובנו לא מורגלים במחשבות חיוביות. ישנם מתרגלים גדולים, שתרגלו בחייהם הקודמים ופיתחו אז תודעה טהורה, והם נולדים עם תודעה טהורה. זה עניין אחר. לרובנו יש תודעה שהתרגלה לאחיזה, לכעס ולכל ההזיות האחרות במהלך אינספור גלגולי חיים, ולכן מאוד קשה לנו להתגבר על מחשבות שליליות כלפי הלאמה. משום כך, ללא התרגול של התמסרות ללאמה נמשיך לייצר מחשבות שליליות, בעיקר כעס ומחשבות של כפירה בלאמה, שנוזקיהן מאד כבדים.

בתמצית הנקטר נאמר,

בדיוק כפי שיש יתרונות עצומים לאין שיעור
בהתמסרות נאותה ללאמה,
כך גם הנוזקים של אי התמסרות, או של התמסרות בלתי הולמת –
גם הם עצומים לאין שיעור.

1. אם אנו מבקרים את הלאמה שלנו, אנחנו מבקרים את כל הבודהות

אם, לאחר שביססנו קשר דהרמי ויצרנו קשר של מורה-תלמיד על לאמה, אנו מבקרים אותם, או שמוותרים עליהם, אנו צוברים קארמה שלילית וקשה כאילו ביקרנו את כל הבודהות או ויתרנו עליהם. באופן דומה, התכעסות על הלאמה שלנו כמוה כהתכעסות על כל הבודהות.

מדוע? כפי שמסביר פאבונגקה דְ'צ'ין נינגפו, הלאמה מהווה התגלמות של כל אינספור הבודהות שבכל מניין העברים, ופעולותיהם של כל הבודהות מופגנות באמצעות הלאמה, על מנת להכניע את התודעה שלנו. כמוכן, מאחר והלאמה מהווה אובייקט עוצמתי יותר מכל הבודהות של כל שילוש הזמנים ומניין העברים, הקארמה השלילית שנצברת היא למעשה קשה עוד יותר.

הנוזק הראשון דומה לשבירת הנדר הטנטרי הבסיסי הראשון על ידי פגיעה בלאמה או זלזול בו/ה, אך הוא כולל העברת ביקורת על הלאמה מתוך כעס, מחשבות של כפירה או מחשבות שליליות אחרות. למילה הטיבטית *nye-mo*⁹ יש שני היבטים: ההיבט הקשה יותר הוא ויתור, או זניחת הלאמה כמושא של מתן כבוד של הגוף, הדיבור והתודעה שלנו; ההיבט השני הוא ביקורת על הלאמה ויצירת כעס, מחשבות של כפירה או מחשבות שליליות אחרות כלפיו/ה.

קיים הבדל בין מחשבה שרק חלפה לה בתודעתנו, לבין משהו שאנו חשים מעומק ליבנו. לעיתים מילים כגון "היצורים לא ממש חשובים" חולפות בתודעתנו. בדקתי עם הוד קדושתו הדלאי לאמה אם זה מהווה שבירה של נדר הבודהיסטווה. הוד קדושתו ענה, "זה לא מהווה ויתור על מחשבת השאיפה, אך עדיף לבלום מחשבות כאלה מאחר שהן עלולות להוביל למחשבה של ויתור בפועל על בודהיציטה." ניתן לומר שמחשבות חולפות שכאלה הן

⁹ זו המילה הטיבטית שבה משתמשים כדי לבטא את כל מגוון האופנים של זלזול, הקטנה, בוז, ביקורת או נטישת הלאמה.

הכנה לשבירה בפועל של הנדר. זה יכול להיות דומה גם כאן.

קל לייצר מחשבות שליליות כאשר דברים לא הולכים בהתאם למשאלתנו – למשל, כאשר הלאמה שלנו מונעת מאיתנו לעשות משהו שאנחנו רוצים לעשות. איננו חייבים לייצר מחשבות כפירה. אנו יכולים להחליט לשמוע דברים מהלאמה שלנו מבלי לייצר כפירה. אבל אם לא אימנו את התודעה שלנו היטב בהתמסרות ללאמה, ישנה הסכנה שתתאפשר יצירה של כפירה, מאחר ואנו חושבים שאנו יודעים יותר טוב מהלאמה שלנו. כשהכפירה מתעוררת, נוכל לחוש זאת בליבנו. תודעתנו נהיית כמו מדבר לוחט וצחיח.

מבין כל מפלות הבסיס הטנטריות וקארמות שליליות אחרות, הוויתור על הלאמה הוא המפלה החמורה ביותר. מחשבה זו של אי התמסרות היא המכשול הכבד ביותר להשגת המטרות של הדרך להארה, וללא תובנות לא נוכל באמת להציע רווחה אמיתית ועמוקה ליצורים. מדובר כאן ביותר מאשר פשוט התכעסות על הלאמה שלנו ופגיעה בו/ה, מאחר ופגיעה יכולה לקרות בקלות כאשר אנו מתכעסים. כשכתבתי להוד קדושתו לינג רינפוצ'ה¹⁰ ושאלתי אותו מה ההגדרה של מפלת הבסיס הטנטרית הראשונה, רינפוצ'ה ענה שאין הכוונה פשוט להתכעס על הלאמה כי אם ויתור על הלאמה כמושא של מתן כבוד, מתוך מחשבה "מה אני צריך אותו/ה?". אנו חווים נזק זה אם, לאחר שיצרנו קשר של מורה-תלמיד, אנו זונחים את הלאמה כמושא של כבוד מצדנו.

טקסט טנטרי אומר,

*מאסטר היהלום שווה לכל הבודהות; לכן,
לעולם אל לנו לזלזל במאסטר היהלום או לבקר אותו/ה.*

זה קשור להסבר שהלאמה הוא/היא המהות, או ההתגלמות, של כל הבודהות. אם אנו משרתים את הלאמה שלנו או מגישים לו/ה מנחה, אנו משרתים בכך את כל הבודהות או מגישים להם מנחה. מאידך, אם אנו מבקרים את הלאמה שלנו או מוותרים עליה/ה, זה כמו לבקר או לוותר על כל הבודהות.

נאמר בתמצית הנקטר,

*נְאָמַר שפּעוּלוּתֵיהֶם שֶׁל כָּל הַמְנַצְחִים
מוֹפִיעוֹת בְּדַמוֹת הַלְאָמָה שֶׁלָּנוּ.
לִכֵּן הוֹלְזוּל בְּהֵם דֵּינוּ
כּוֹלְזוּל בְּכָל הַמְנַצְחִים.
וְכִי יֵשׁ הַבְּשֵׁלָה קִשָּׁה מִזּוּ?*

מעבר למתיחת ביקורת או זלזול בלאמה המלמדים את הדהרמה ביושבם על כס נישא, אפילו לעשות זאת למורה היומיומי שלך, זה שלימד אותך לקרוא, ושעימו אתה גר, הופך להיות למעשה של ביקורת וזלזול בכל הבודהות של כל מניין העברים. היזכרו בסיפור שסיפרתי קודם כיצד ג'ה דרוֹבְּקִנְגְּפָה נכשל בהשגת תובנות בגלל יחסו המזלזל כלפי מורה שלימד אותו את האלפבית. אם, בשעה שאנו מודטים, אנו שוכחים לכלול בהדמיה שלנו את המורים שמהם קיבלנו לימוד, לאחר שיצרנו את ההכרה בקשר עימם כזה של מורה-תלמיד, אזי אפילו אם אין לנו מחשבות שליליות כלפיהם, זה כשלעצמו הופך למכשול גדול בדרך להישגים.

לאחר שנהיית לתלמיד של מורה מסוים, אזי אפילו תנועה של איום באגרופך, או אמירת משהו רע מאחורי הגב של הלאמה שלך, זהה להפגנת זלזול בכל הבודהות של כל מניין העברים. וזה חל על כל זלזול שאתה מפגין, בדיבורך אך גם במחוות הפיזיות שלך.

בטקסט הטנטרי ביאור על הנקודות הקשות בטנטרה של קרישְנִימְאָרי נאמר,

*אדם שאינו מתייחס כאל לאמה
למי שממנו שמע ולו פסוק אחד של לימוד,
ייוולד ככלב במאה גלגולים,*

¹⁰ לאמה גדול במסורת הגלוקפה, ששימש כחונכו הראשי של ה"ק הדלאי לאמה ה-14

אפילו אם, אחרי הרבה גלגולים, מסתיימת הקארמה להיוולד ככלב, ואנו מקבלים שוב גוף אנושי, ניוולד למעמד נמוך, מה שאומר שלא מקבלים שום יחס של כבוד, ויהיו לנו יכולת או חופש מוגבלים להיות לעזר של ממש ליצורים אחרים. למרות שהביאורים של פבונגקה רינפוצ'ה ולאמות אחרים אומרים שנולדים בגוף אנושי במעמד נמוך, הוד קדושתו סונג רינפוצ'ה¹¹ אמר שבשלב זה נולדים כעקרב. תוכל לבחור במה שיהיה יותר מועיל לתודעה שלך.

זה קורה לאחר שיוצרים קשר דהרמי, ואחר כך שוכחים להתמסר לאדם זה כאל לאמה, בין אם זה קורה בשל אי הבנה של הלימוד על ההתמסרות ללאמה, או משום שאיננו מקדישים לו תשומת לב נאותה, וזאת גם אם לא מייצרים כעס או כפירה כלפי הלאמה הזו או מוותרים עליו/ה. וזה מתייחס גם למצב שבו אנחנו יוצרים קשר דהרמי עם לאמה ומאוחר יותר מחליטים שאיננו אוהבים אותו/ה. בגלל שלא אוהבים יותר את המורה איננו מתמסרים לו, ואיננו כוללים אותו בהדמיות במהלך מדיטציות הלאם-רים.

נסו לדמיין מה היה קורה אילו הגוף האנושי שלכם היה מתחיל בהדרגה להפוך לגוף של כלב. הייתם כל כך מודאגים! אילו הייתם לפתע, יום אחד, מתחילים לגדל אף של כלב - הייתם מיד רצים לבית החולים על מנת לנתח זאת. אם אינכם מסוגלים לשאת אפילו יום אחד עם אף של כלב, כיצד הייתם מגיבים אילו כל שאר גופכם היה נהפך לגופו של כלב? איך הייתם יכולים לשאת להיות כלב לכל החיים? לא הייתם מסוגלים, במיוחד לאחר שיש לכם את גוף האנושי הנוכחי, עם היכולת המדהימה שלו לחשוב לעומק, להבין ולתקשר.

כבני אדם, אם מישוהו מסביר לנו שחסד הוא הסיבה לאושר, אנחנו מיד מבינים זאת. אבל כלבים, פרות, סוסים, כבשים וחיות אחרות, אפילו אם היו מסבירים להם במשך עידנים שחסד הוא הסיבה לאושר, הם לעולם לא יהיו מסוגלים להבין את המשמעות של חסד.

הפסוק הזה אינו מתייחס לכל אדם ששמעת ממנו לימוד. גם כאשר יש דיון דהרמי עם חברים, תוכל לשמוע הסברים רבים שמועילים לתודעתך. או שניתן לשמוע לימוד כשמישהו נותן הרצאה על הבודהיזם. לא בזה מדובר. הפסוק הזה מתאר מצב שבו קודם כל אתה מזהה את עצמך כתלמיד, ואת האדם השני בתור לאמה שלך, ואז, עם ההכרה הזו, אתה מקבל ממנו/ה לימוד של אפילו פסוק אחד בלבד, אולם אינך מקפיד להתייחס לאדם זה כאל לאמה שלך. זה עלול לקרות משום שאינך מכיר את לימודי הלאם-רים על ההתמסרות ללאמה, או ששמעת או קראת אותם בעבר אך אינך מתרגל אותם הלכה למעשה.

איננו מדברים כאן על יצירת כעס או מחשבות כפירה כלפי הלאמה הזו או על ויתור מכוון עליו/ה, כי אם על המקרה שבו אתה יודע על התרגול ואינך מבצע אותו, או שפשוט שאתה שוכח לעשותו. התוצאה הקארמית של לא להתמסר ללאמה היא מאה גלגולים בתור כלב, ואחרי זה, גלגול כאדם במעמד נחות או כעקרב.

2. כל רגע של כעס כלפי הלאמה שלנו הורס עידינים של חסד שמספרם זהה למספר הרגעים שבהם כעסנו, ויגרור לנו להתגלגל בעולמות הגיהנום ולסבול שם למשך אותו מספר עידינים.

הדבר המסוכן ביותר הוא לפתח כעס או מחשבות של כפירה כלפי הלאמה שלנו. אם אנו מתכעסים על הלאמה שלנו, אנו נהרוס עידינים של חסד שצברנו בעבר, וזהים במספרם למספר רגעי הכעס שלנו, ובמשך אותו מספר עידינים ניוולד ונסבול בגיהנום "ללא הפוגה", הנמוך והחם שבין מדורי הגיהנום החם, מה שאומר שנחווה סבל נורא ביותר. אם אנו כועסים על הלאמה שלנו אפילו למשך רגע אחד, אנחנו מייצרים קארמה להיוולד בגיהנום למשך עידן אחד. ככל שנשעה יותר בגיהנום, כך נלך ונתרחק מאושר זמני, תוצאתו של החסד, ומהאושר האולטימטיבי של חופש ושל הארה.

וגם, התובנות שלנו של הדרך יעוכבו למשך עידינים שמספרם כמספר רגעי הכעס שלנו. אם היינו על סף השגת תפנית, בודהיציטה, ריקות או תובנה אחרת, ואנו מתכעסים על הלאמה שלנו, התובנה שלנו תעוכב למשך עידינים

¹¹ לאמה גדול במסורת הגלוקפה, בן דורו של קן רינפוצ'ה גשה לובסנג תרצ'ין היקר.

שמספרם שווה למספר רגעי הכעס שלנו. אפילו אם החסד הוקדש, לא נוכל לחוות את התוצאה של חסד זה למשך אותו מספר עידינים.

נאמר בתמצית הנקטר,

כך נאמר בטנטרה של הקלצ'קרה:
כעס שאדם כועס על הלאמה, הורס חסד שנצבר במשך עידינים
שמספרם הוא כמספר הרגעים של הכעס,
ואדם זה ייוולד בגיהנום למשך אותו מספר עידינים.

הטנטרה של הקלצ'קרה מסבירה זאת,

אדם הורס את החסד שצבר במשך עידינים שמספרם שווה למספר הרגעים שבהם הוא חש כעס כלפי הלאמה, ובמשך אותו מספר עידינים אדם זה יחווה סבל עז בגיהנום והשאר.

על פי הווייבשיקה, הראשונה מבין ארבע אסכולות הפילוסופיה הבודהיסטית, בכל נקישת אצבע צרדה של אדם צעיר ישנם שישים וחמישה רגעים. פירושו של דבר שמחשבות של כעס או כפירה כלפי הלאמה למשך פרק הזמן של נקישת אצבע צרדה יביאו ללידה בעולמות הגיהנום למשך שישים וחמישה עידינים. אולם, על פי אסכולת הפרסנגיקה מדייקה, בכל נקישת אצבע צרדה ישנם 365 רגעים, ולכן מחשבות של כעס או כפירה בלאמה במשך הזמן של נקישת אצבע צרדה יביאו ללידה בגיהנום "ללא הפוגה" למשך 365 עידינים.

זה זמן ארוך בהרבה מהתקופה שלוקח לעולם להתפתח ולהתנוון, שאורכה שמונים עידינים בינוניים. לוקח עשרים עידינים בינוניים לעולם להתפתח; הוא קיים אז למשך עשרים עידינים בינוניים, מתנוון במשך עשרים עידינים בינוניים ונשאר ריק למשך עשרים עידינים בינוניים. "נשאר ריק" פירושו שאין שום דבר במרחב המסוים שבו עולם זה היה קיים. ואז מתחיל עולם חדש להתפתח באותו מקום.

במשך כל העידינים הללו אתה מבלה בגיהנום; עולם חדש לגמרי התפתח, היה קיים, התנוון והפך לריק כמה וכמה פעמים. במשך כל הזמן הזה, אם טרם מותך לא התוודית וטיהרת את השגיאות שעשית ביחס ללאמה שלך, תמשיך להישאר בגיהנום "ללא הפוגה".

אפילו כשהעולם הזה ייעלם לחלוטין, הקארמה שלך להישאר בגיהנום עדיין לא תתכלה. משם תמשיך להתגלגל לגיהנום באחד מאינספור היקומים, ותמשיך לחוות סבל. חשוב לזכור זאת. עצם המדיטציה על נקודה זו היא מאד מועילה, משום שהיא תאפשר לך בקלות לשלוט במחשבות העוכרות ולהימנע מיצירת קארמות שליליות קשות ביותר, שיהרסו את השחרור וההארה שלך ואפילו יעכירו את האושר הזמני שלך.

הטקסט הטנטרי זה שמתעורר ומופיע מעצמו מסביר:

אין לפעול בניגוד לעצה הטובה; אם עושים זאת, נופלים למחוזות הגיהנום. ביקורת על הלאמה, או כשמדמיינים שיש לו/ה מגרעות, דומה להריגת מאה אלף נזירים או נזירות. כל מה שדברים אלו משיגים הוא נפילה לגיהנום "ללא הפוגה". אפילו אם אדם רק חושב שמאסטר היהלום הוא בעל מזג רע, יהיה עליו לסבול בגיהנום "ללא הפוגה" במשך שישים עידינים.

כל מה שביקורת על הלאמה משיגה לנו הוא לידה בגיהנום החם "ללא הפוגה", שם הגוף מלובן ונשרף, כמו פתיל של נר; האופן היחיד בכלל להבחין שזהו יצור חי הוא בגלל הזעקות שלו. נאמר שניצוץ אחד זעיר מהראשון שבין מדורי הגיהנום החם, "לקום לתחייה", הוא חם פי שבע מהאש של סיום העולם, הממיסה אפילו הרים; והאש של סיום העולם היא פי שישים או שבעים חמה יותר מאנרגיית האש של כל העולם ברגע זה. אפילו ניצוץ זעיר אחד מ"לקום לתחייה" הוא חם באופן בלתי נסבל, וכל מדור של הגיהנום הוא חם פי עשרים מזה שקודם לו.

לכן, כל מה שביקורת על הלאמה יכולה לגרום לך הוא להתגלגל לגיהנום "ללא הפוגה". אפילו רגע אחד של מחשבה, שמשכו לא יותר מנקישה של אצבע צרדה, על כך שמאסטר היהלום שלך הוא - למשל - כעסן גדול, משליך אותך לגיהנום "ללא הפוגה" למשך שישים עידינים.

המדריך לחיי לוחם הרוח מציין שרגע אחד של כעס הורס את החסד שנצבר על ידי תרגול נדיבות והגשת מנחות לבודהות במשך אלף עינים.¹² אם אנו מתכעסים על בודהיסטווה לרגע אחד, אנו הורסים את החסד שצברנו במשך אלף עינים, ואפילו אם החסד הוקדש, הוא דוחה את התוצאה של חסד זה, כלומר אושר ותובנות, למשך אלף עינים. לפני שהתכעסנו למשך אותו רגע בודד, יתכן שהיינו מוכנים, על ידי שצברנו חסד עוצמתי, לייצר את התובנה של ריקות או של בודהיציטה עוד באותו היום, אבל לאחר רגע הכעס הזה התובנות שלנו יידחו לעוד אלף עינים. זה בא להמחיש עד כמה הכעס יכול להזיק.

מאחר והלאמה הוא/היא העוצמתי/ת ביותר מבין כל האובייקטים הקדושים, הרבה יותר עוצמתי/ת מבודהיסטווה, הרי שהתכעסות על הלאמה הורסת הרבה יותר חסד ודוחה תובנות למשך הרבה יותר עינים. זה הופך להיות המכשול החמור ביותר. לא מדובר כאן במישהו שמוכר כלאמה איפשהו בעולם, אלא בלאמה האישי/ת שלנו, אדם שעמו יצרנו קשר דהרמי.

הרס החסד שלנו הוא נזק בל יאמן, משום שנדרשו כל כך הרבה מאמץ ומשאבים חומריים על מנת לצבור את החסד בחיים אלו ובמעבר מחיים לחיים. נחוץ מאמץ רב להתמיר את התודעה שלנו לחסד, ואז לייצר פעולה טהורה. קשה לנו לבצע פעולה של חסד, או דהרמה, אפילו אם הפעולה לכאורה נראית כדהרמה.

כאשר אנו מודטים, קוראים כתבים או נותנים תרומה ליצורים, הפעולה שלנו עשויה להיראות כדהרמה, אבל גם אם היא נראית כ'רוחנית' לכאורה אין פירושו שהיא אכן כזו. זה תלוי במוטיבציה שלנו, ולא במה שאנו עושים באופן חיצוני. אם התודעה שלנו טהורה, הפעולות שלנו הופכות לטהורות. אחרת, הפעולות שלנו עשויות להיראות כדהרמה, אך למעשה אינן דהרמה.

אם כל כך מסוכן לאפשר לכעס כלפי הלאמה שלנו לגאות אפילו לרגע אחד, על אחת כמה וכמה הנזק של כעס כלפי הלאמה שלנו שנמשך שעות, ימים או חודשים. איננו מסוגלים בכלל לתפוס את כל הסבל שיהיה עלינו לחוות; זה משהו שהתודעה שלנו איננה מסוגלת לתפוס. תוך שאנו זוכרים את הנזק הזה, עלינו לנסות לשלוט בעצמנו ככל האפשר כאשר אנו בסכנה של ייצור מחשבות שליליות, בעיקר מחשבות של כעס, כלפי הלאמה שלנו.

טיהור השגיאות שלנו

גם אם קרה שכעסנו על הלאמה, ביקרנו אותה/ו או ויתרנו עליה/ו, פגענו בגופה/ה הקדוש, פעלנו כנגד עצתה/ו או הפרענו לתודעתה/ה הקדושה, אנחנו עדיין בהחלט יכולים לטהר את הקארמה השלילית שיצרנו להיוולד בגיהנום. זה לא שהקארמה השלילית הזו היא כל כך קשה שלעולם לא נוכל לטהר אותה, כמו בנצרות, אשר שם מאמינים שברגע שנולדים בגיהנום נשארים שם לנצח, ללא הזדמנות לצאת מעולם זה. לקארמה יש קיום מותנה, כמו גם לתודעה שיוצרת את הגיהנום. בגלל שקארמה תלויה בסיבות ובתנאים, ניתן לשנות אותה על ידי סיבות ותנאים אחרים. אלמלי הייתה תלויה בסיבות ותנאים, והייתה קיימת מצד עצמה, לעולם לא ניתן היה לשנותה. התכונה הטובה היחידה שיש לקארמה שלילית היא שניתן לטהר אותה.

יש דרכים רבות שבהן אנו יכולים לטהר קארמות שליליות שיצרנו ביחס ללאמה. לימודי הלאם-רים מייעצים שאם הלאמה עדיין בחיים, צריך ללכת אליהם מייד ולהתוודות על השגיאה שלנו בפניהם, בליווי חרטה עמוקה. האופן הטוב ביותר לטהר, על בסיס הוידוי של השגיאה שעשינו, הוא לעשות משהו שינעים לתודעה הקדושה של הלאמה, בין אם זה ליישם הנחייה מסוימת שהם נתנו לנו, להציע להם את שירותנו, או משהו בדומה. על ידי הכרה בטעות שלנו, אנו משנים את ההתייחסות ואת המעשים שלנו. לא משנה עד כמה הקארמה שיצרנו קשה או שלילית, אנו יכולים לטהר אותה, וזו הדרך הטובה והמהירה ביותר לעשות זאת.

אם אנו מכירים את ההעדפות האישיות של הלאמה, נוכל לעשות את מה שהכי ינעים ללאמה המסוים הזה/זו. אם אנו יודעים שדברים מסוימים עשויים להנעים לאותה/ה לאמה, עלינו לעשות אותם. יש לאמות, לדוגמה, שלא אוהבים משבחים אותם; הם מפגינים אספקט לא מרוצה כשמהללים אותם, אבל דיבור ישר וכנה משמח אותם. נראה שלהנעים ללאמה היא הדרך הטובה והמהירה ביותר להרגיע מכשולים להגשמת המשאלות הזמניות

¹² פרק 6, פסוק 1

והנשגבות שלנו. להנעים לוו/ה זה כמו לפתוח דלת לתובנות בתודעה שלנו. בכל פעם שאנו משלימים משהו שמנעים ללאמה שלנו, מתבצע טיהור רב, רמת התודעה שלנו עולה, ואנו מתקרבים לתובנות.

על מנת לטהר את השגיאות שלנו, אנו יכולים גם לבצע "העברה של דהרמה" שמשמעותה היא להגיש מנחות של מזון ותה לתלמידים של אות/ה לאמה, תוך שאנו זוכרים את הלאמה. זה נחשב לטיהור עוצמתי, המטהר כל קארמה שלילית שצברנו עם אות/ה לאמה.

אנו יכולים גם לטהר עם התרגול של Vajrasattva ובמיוחד עם זה של Samayavajra, על ידי מתן מנחות הצוק ועל ידי מתן מנחות לאות/ה לאמה. בעוד שווג'רסטווה הוא תרגול כללי של וידוי וטיהור, סמיווג'רה הוא תרגול ספציפי לטיהור הקארמה השלילית הקשה שנוצרה ביחס ללאמה. אנו יכולים גם לטהר קארמות שליליות על ידי אמירת התפילה של שלושים וחמשת הבודהות בליווי קידות, משום שאמירת שמו של הבודהה האחרון מטהרת סמאיה שבורה עם הלאמה. נראה שהבודהה מס' שלושים וחמש, 'מלכו של הנישא מבין ההרים, היושב ביציבות על אבן חן ועל לוטוס', עשה הקדשה מיוחדת ששמו יעזור ליצורים לטהר סמאיה מקולקלת עם הלאמה. אנו גם יכולים לטהר על ידי אמירת מנטרות, קריאת כתבים של שלמות החוכמה וכך הלאה; בלימודי הלאם-רים מוזכרות שש שיטות שונות.¹³

השיטה הטובה והעוצמתית ביותר לטהר שגיאות שעשינו עם הלאמה היא למלא אחר הנחיות הלאמה, בין אם זה לצאת לריטריט, לעשות עבודה או משהו אחר. אם מנעימים לתודעה הקדושה של הלאמה על ידי מילוי הנחיותיו/ה זה מביא להרבה יותר טיהור מאשר אמירת המנטרה של ווג'רסטווה במשך חודשים רבים. כמובן, שזה גם תלוי באופן שבו אנו אומרים את המנטרה.

Phurchog Ngawang Jampa אמר,

אם שברת את הסמאיה עם לאמה אחד, לא תוכל לייצר תובנות, גם אם תנסה שלא לשבור את הסמאיה עם אף אחד מן הלאמות האחרים שלך. אם הלאמה הזה בחיים, לך והתוודה בפניו. אם הלאמה הלך לעולמו, התוודה בפני הנקבוביות שלו/ה.¹⁴

שגיאה שעשינו ביחס ללאמה אחד דינה כעשיית שגיאה ביחס לכל הלאמות שלנו. ג'ומו רינפוצ'ה הסביר שהתעלמות מהנחיה של לאמה אחד מזהמת את הקשר שלנו עם כל הלאמות האחרים שלנו.

אם הלאמה שלנו עזב/ה את העולם הזה או מסיבה כלשהי איננו פוגשים אות/ה, אנו יכולים לטהר את הקארמות השליליות שלנו על ידי שנתוודה בפני התלמידים הקרובים ביותר אליהם, אם היו נזירים, או בפני בן/בת משפחה שלהם, כגון בן/בת זוג או אחד מילדיהם, אם לא היו נזירים. אנו יכולים להתוודות גם בפני השרידים של הלאמה שלנו – שיער, עצמות, ציפורניים, אפר, גלימות או כל דבר אחר שהיה שייך להם – על ידי שנניח אותם על שולחן המנחה, נחשוב עליהם כאילו היו הלאמה שלנו, ונעשה וידוי עצמתי בפניהם. זה האופן שבו נהגו הגשה ממסורת הקדמפה להתוודות על עבירותיהם.

אם איננו מטהרים את השגיאות שעשינו ביחס ללאמה בחיים האלה, אזי אפילו אם נפגוש לאמה בגלגול עתידי שלנו, נחזור שוב על אותן השגיאות, בגלל הכלל שהוצאות של קארמה תמיד דומות לסיבותיהן. אם איננו מטהרים עם התרופה של ארבעת הכוחות עוד בחיים אלו, ואיננו משנים את התייחסותנו, נחזור על הטעויות שלנו שוב ושוב ולא תהיה שום התפתחות של תודעתנו מגלגול לגלגול. זה מאד יפריע בעבודתנו למען עצמנו ולמען האחרים.

גם אם אנו מסוגלים לטהר את הקארמה להיוולד בעולמות הגיהנום, על ידי וידוי עוצמתי וטיהור, בכל זאת, התובנות שלנו של הדרך עדיין יתעכבו משום שהרסנו כמות כל כך עצומה של חסד. זו הסיבה לכך שהתרגול של התמסרות נאותה ללאמה מודגש כל כך בכל הלימוד של הבודהה, ובעיקר בלימודי הטנטרה של המהיינה.

¹³ שש שיטות הטיהור הן אמירת המנטרות של שמות הבודהות; אמירת המנטרה של ווג'רסטווה; קריאת סוטרות העוסקות בריקות; הרהור בריקות; הגשת מנחות; ויצירת פסלים וציורים של בודהות או בניית סטופות.
¹⁴ הכוונה לקרובי משפחה או לתלמידים קרובים של אותו לאמה.

תובנות של הדרך 2

מקראה שביעית

ב. הנזקים של יחס בלתי נאות ללאמה

הקטעים הבאים מתורגמים מתוך ספרו של פבונגקה רינפוצ'ה מתנת השחרור בכף ידך

(3) למרות שאנו מתרגלים מהיינה, לא נשיג את המטרה הנשגבה ביותר

החיסרון השלישי הוא שגם אם נתרגל את לימוד המהיינה, לא נשיג את המטרה הנשגבה. אמנם נכון הדבר שלא משנה כמה חטאים גדולים ביצענו - כולל חמשת המעשים המיידים¹⁵ - עדיין נוכל להשיג את המטרה הנשגבה במהירות על ידי תרגול דרך כגון זו הנלמדת בשיטת הגוהייה סאמאג'ה. אולם, כל אדם המגנה את הלאמה שלו/ה עם רגשות עמוקים ייכשל בתרגולו, ואין זה משנה באיזו התמדה הוא מתרגל. נקודה זו מובהרת בטקסט המקור של הטנטרה של גוהייה סאמאג'ה:

גם מי שבצעו עוולות גדולות,
כמו המעשים המיידים ועוולות אחרות,
יוכלו לנחול הצלחה בדרך הווג'ריינה,
האוקיינוס הגדול של המרכבה הנעלה.
אך אלו שבזו למוריהם בצורה רצינית
לא ינחלו הצלחה בתרגולם.¹⁶

(4) אף אם ננסה לתרגל טנטרה בשקידה, יהיה זה כאילו שאנו מתאמצים להיוולד בגיהינום

החיסרון הרביעי הוא שאף אם ננסה לתרגל טנטרה בשקידה, יהיה זה כאילו שאנו מתאמצים להיוולד בגיהינום. התרגול הטנטרי של אדם שהפר את ההתחייבות הקדושה למורהו יוכל רק יגרום לו להיוולד בגיהינום. נקודה זו מובהרת בעשרת מהות היהלום של הטנטרה:

גם אם ימנע משינה ומהסחות של הדעת,
ויתאמץ היטב במשך אלף עידנים
להשיג את המטרה הנשגבה של הטנטרות כולן,
אדם שבזו למורהו מעומק ליב[131a]
יגיע רק למקומות כמו הגיהינום.¹⁷

¹⁵ S: *anantaryakarmam*, T: *mtsams med kyi las*. אלו הם (1) רצח אם, (2) רצח אב, (3) הריגת ארהט, (4) יצירת פילוג בקרב הסנגה ו (5) להקיז בזדון את דמו של טאתאגאטה. ראה גם בחלק ראשון, עמוד 204 (בתרגום האנגלי של הטקסט).

¹⁶ S: *Guhyasamajatantram*, פרק 5, פסוקים 4-5.

¹⁷ T: *rDo rje snying po rgyan gyi rgyud*, f. 449b, (פרק 14, פסוק לפני אחרון).

5) לא נפתח שום ידע חדש, ונאבד את הידע שאולי כבר פיתחנו בעבר

החיסרון השישי הוא שלא נייצר שום ידע חדש, ונאבד כל ידע שאולי כבר פיתחנו בעבר. כלומר, מעשה של בוז או זלזול כלפי הלאמה שלנו ימנע מאיתנו לייצר ידע חדש בחיינו הנוכחיים, וכן יגרום לנו לאבד כל ידע שיתכן שצברנו בעבר.

למשל, אצ'רייה קרישנצ'ריה נכשל בהשגת המטרה הנשגבה במהלך חייו משום שהפר בצורה קלה בלבד את הנחיית הלאמה שלו, ג'לנדהרי. נאמר שרצ'ונגפה¹⁸ נאלץ להיוולד שלוש פעמים נוספות לפני שהשיג את המטרה הנשגבה, משום שהפר את הנחיית הלאמה שלו, מילארפה, שלוש פעמים.

היה גם מורה מסוים מן המעמד הנמוך שהיה לו תלמיד ממעמד גבוה. התלמיד קיבל הנחיות שאפשרו לו לרחף. יום אחד, כאשר הוא ריחף בשמים ליד הלאמה שלו, הוא חשב לעצמו, "אפילו למורה שלי אין מידה כזו של כוח רוחני". בו ברגע הוא איבד את כוחו ונפל ארצה.

גם החכם ההודי נארופה שכח את הנחיות הלאמה שלו ונכנס לפולמוס עם מורה שלא היה בודהיסט. בשל כך נמנע ממנו להשיג את המטרה הנשגבה במהלך חייו, והוא השיג הארה רק לאחר שנכנס למצב הביניים.¹⁹

היו גם שני נזירים צעירים מקוואן²⁰ אשר מנג'ושרי ציין שהם מסוגלים להשיג את המטרה הנשגבה עוד במהלך חייהם. אך מאחר שהם פיתחו השקפה שגויה וספקות ביחס למלך הדהרמה סונגצן גאמפן,²¹ במקום להשיג את המטרה הנשגבה, הם חזרו לארץ הולדתם רק עם שק מלא בזהב. לכן, [131b] על ידי פיתוח השקפה שגויה כלפי הלאמה שלנו, אנו נאריך את הזמן הדרוש להשיג תובנות רוחניות ונפחית את שיעורם של הישגים רוחניים במידה שכבר השגנו כאלה.

יתרה מכך, עלינו להימנע מלהתחבר עם בני לווייה מזיקים, שכן אלו עלולים להפריע לנו בהשגת ידע רוחני. מאחר וכמעט כל אחד בימינו אחוז בעולם הזה, כל הזמן נאמר לנו לנהות אחר ענייני החיים האלו. גם יש לנו נטייה להתייחס לאנשים שכאלו כאילו הם מסורים לנו ורוצים לעזור לנו, אך למעשה, אלו הם בני לווייה מזיקים. ידיד מזיק שכזה לא חייב להיות מישהו שלובש מעיל מאריג מחוספס או שיש לו קרניים הצומחות על ראשו. זה יכול להיות כל אדם שעל ידי הפגנת חיבה משפיע עלינו לעשות מעשים שאינם מעשים טובים ולהתרחק ממעשים טובים. לעולם אסור לנו להקשיב לאדם מעין זה. עלינו להתרחק מבני לווייה מזיקים שכאלו ולהתייחס אליהם כמסוכנים עוד יותר מפיל פראי, או נמר או פנתר.

יש אנשים בימינו, שיפנו לאלו המתרגלים להקטין את ההשתוקקות והסתפקות במה שכבר יש להם,²² ובטון מאד ידידותי יגידו "אל תהיה כל כך קיצוני בויתור על הנאות החיים; ויתור מוגזם לא יביא לך שום תועלת". אך האמת היא שאלו ידידים רעים. (קייבג'ה רינפוצ'ה סיכם נקודה זו בעצה שלא להוכיח אנשים כאלו ישירות במילים חריפות. במקום זאת, עלינו פשוט לוודא שהם לא פוגעים בתרגול שלנו.)

¹⁸ T: *Ras chung pa*, 1083-1161. שמו הנכון היה דורג'ה דראקפה (T: *rDo rje grags pa*).
¹⁹ S: *antarabhavah*, T: *bar do'i srid pa*. המצב הקיומי שבין החיים שזה עתה הסתיימו ואלו העומדים להתחיל.
²⁰ T: *Li yul*. פירוש מילולי "ארץ פעמון המתכת", זהו אזור במרכז אסיה שבו הבודהיזם שגשג בעבר.
²¹ T: *Srong btzan sgam po*, 617-650. תקציר עלילה זו מופיע ב *יהלום האור המאיר את היהלום המלא של דימויי המוסר* (T: *dPe*)
chos rin chen spungs pa'I gsal byed rin po che'I sgron me עמ' 176-172). ידוע גם כעיסור *יהלום העדין של המעשיות* (T: *gTam brgyud rin chen 'phren mdzes*), סיפורים אלו ממחישים נקודות שונות מלימודי הלאם רים. בביבליוגרפיה, ראה רישום תחת שם האוסף, T: *Bsod nams hla'i dbang po*. המקור למקרה המצוין כאן קרוי "הצוואה האחרונה" (T: *bKa' chems*)
ka khol ma של סונגצן גמפו. לפי המסורת, טקסט זה התגלה על ידי לורד אטישה בתוך עמוד במקדש ג'וקהנג שבלאסה.
²² להיות בעל השתוקקות מועטות (S: *alpecchah*, T: *'dod pa chung ba*) ולהסתפק במה שיש לנו (S: *samtustah*, T: *chog*)
(*shes pa*) הן סגולות בודהיסטיות מסורתיות שאותן אנו מפתחים במטרה להתגבר על התשוקה לאובייקטים חומריים.

3. אפילו אם אנו מתרגלים טנטרה, לא נשיג שום הישג נשגב

אם אנו עושים שגיאות בתרגול ההתמסרות ללאמה שלנו, לא נוכל להשיג הארה אפילו אם נתרגל טנטרה. לא משנה כמה עמוקה הבנתנו את הדרך הטנטרית, ולא משנה כמה עידינים אנו מודטים עליה, לעולם לא נוכל להשיג את התובנה הנשגבה. כל עוד לא נטהר את הקארמות השליליות שנצברו ביחס ללאמה, לא נוכל להשיג הארה, ולא משנה כמה אנחנו מתרגלים טנטרה.

נאמר בתמצית הנקטר,

אפילו מי שייצר קארמות שליליות קשות
כגון חמשת המעשים המידיים,
יוכל להשיג את התובנה הנשגבה
עוד בחיים האלו, באמצעות טנטרה.
אולם מי שפוגע בלאמה שלו, מליבו,
שום תובנה לא יוכל להשיג,
אפילו אם יתרגל במשך עידינים.

בית זה מתייחס לכתוב בטנטרת השורש של גוהייסמ'ה, שם נאמר,

אלו שביצעו קארמה שלילית קשה,
כגון חמשת המעשים המידיים וכדומה,
יכולים להשיג את האוקיינוס העצום
של הווג'ריינה, הדרך הנשגבה.
אך אלו שבוזו ללאמה שלהם, מליבם,
לא יראו שום הצלחה בתרגולם.

אפילו מי שביצעו את חמשת המעשים המידיים וכך הלאה, כולל עשרת המעשים הרעים, יכולים לתרגל טנטרה ולהשיג את הווג'ריינה הנשגבה, כלומר הארה, בחיים האלו. אולם מי שביקרו את הלאמה שלהם מליבם, אפילו יתרגלו טנטרה, לא ישיגו שום הישג שהוא. לא מדובר במחשבה ביקורתית שבאה והולכת, כי אם במשהו שנעשה מן הלב, כלומר משהו חמור.

אם אנו נוהגים ברישול ביחסנו ללאמה שלנו, ומאידיך עושים מאות אלפי קידות ותרגולים אחרים, שום דבר לא יקרה בתודעתנו. שום תובנות לא יבואו, אפילו אם נצא לריטריט על מדיטציות טנטריות עמוקות וסודיות למשך שנים רבות במקום מבודד. לא יהיו לנו שום התנסויות; תודעתנו תישאר בדיוק כפי שהייתה קודם לכן. לא יהיה לנו אפילו סימן טוב שבא בחלום.

אחרי המוות, כל ייצור חי שביצע את אחד מחמשת המעשים המידיים – הרג את אימו או אביו או ארהט, גרם להקזת דם מבזדה או גרם פיצול בסנגה – ייוולד בגיהינום מייד לאחר חיים אלו, ללא שום גלגול שחוצץ ביניהם.

אפילו הקארמה השלילית הקשה של הריגת אדם, ביצוע מפלה בסיסית וכך הלאה, גורמת ללידה מיידית בגיהינום. אולם, על ידי תרגול טנטרה, אפילו מי שביצע קארמות שליליות כה קשות יכול להשיג הארה עוד בחיים אלה. אבל האדם שביקר את המאסטר שלו מעומק ליבו – לא משנה עד כמה יתרגל טנטרה – לא ישיג כל תובנה שהיא בחיים אלו.

זה לא אומר שאדם שביקר את הלאמה שלו מליבו לא יוכל להשיג את הווג'ריינה בשום גלגול חיים, ושזה בלתי אפשרי עבורם להגיע להארה. זה עלול להשמע כך מהניסוח, אבל אילו כך היה, זה היה עומד בסתירה לכך שבבוא היום כל היצורים יהפכו בסופו של דבר למוארים.

שאלתי את Zimey Rinpoche אודות ציטוט דומה מתוך החיבור הגדול על השלבים של הדרך להארה, שם נאמר שאם שוברים נדר בודהיסטווה בסיסי, לעולם לא ניתן יהיה להפוך לארייה עוד בחיים אלה. רינפוצ'ה ענה, "זה

²³ תודה רבה לאילן קציר על עזרתו בהכנת טיוטה של תרגום זה.

אומר שאינך יכול להפוך לארייה בחיים אלה אם אינך מטהר את המפלה הבסיסית של הבודהיסטות". רינפוצ'ה אמר שאין הכוונה שברגע שעשית טעות שכזו לעולם לא תוכל להשיג הארה, למרות שזה אולי נשמע כך. הכוונה היא שלא תוכל להפוך לארייה אם אינך מתוודה ומטהר את הטעות. אם אתה מתוודה ומטהר, זה משנה את המצב.

כל הנקודה היא שזה אחרת אם אתה משנה את ההתייחסות שלך, מתוודה על טעותך ומנסה שלא לעשות את אותה שגיאה שוב. אחרת, אם אינך משנה את ההתייחסות שלך ואינך מנסה שלא לחזור על הטעות, לא משנה כמה טנטרה תתרגל, לעולם לא תשיג את התובנה הנשגבה. חשוב מאד לזכור נקודה זו, במיוחד אם אתה מרגיש שעשית את השגיאות הללו.

על ידי התמרת ההתייחסות להתמסרות שרואה את הלאמה כבודהה, תוכל לטהר את הנזקים הללו. אם תחזל מהתרגול השגוי, תתוודה כדי לטהר את כל קארמות העבר השליליות, ותחזור לצבור חסד רב על ידי תרגול התמסרות נאותה למן אותו רגע, בהחלט קיימת האפשרות להשיג הארה תוך זמן קצר על ידי תרגול טנטרה, אפילו תוך גלגולים אחדים. אבל כל עוד אינך משנה את ההתייחסות שלך ונותר ביקורתי כלפי הלאמה שלך, לא תוכל להשיג שום תובנות, אפילו אם תתרגל טנטרה בלי לישון או לאכול במשך שנים על גבי שנים.

אם אינך מתמסר כמות ללאמה, שורש הדרך להארה, לא משנה כמה עידינים תעשה ריטריטים מחמירים על השלב השני של טנטרה, לא תוכל להשיג הארה. שום דבר לא יקרה בתודעתך. ומאחר והתובנות הכלליות של הלאם-רים והתובנות הייחודיות לטנטרה לא יקרו, לא תוכל להשיג הארה. אך אין זה אומר שאפילו אם תתרגל טנטרה לנצח, לעולם לא תשיג הארה. זה לא שאם עשית טעות פעם אחת, לעולם לא תוכל להשיג הארה. כמובן, כל יצור חי יכול להפוך מואר בזמן, בגלל טבע הבודהה שיש לו. אולם, אם זנחת את הלאמה כאובייקט של מתן כבוד, ככל הנראה לא תוכל להשיג הארה בחיים אלה.

4. אפילו אם אנו מתרגלים טנטרה תוך התמודדות עם קשיים רבים, זה רק יביא אותנו לגיהנום וכדומה.

אם ביקרנו, התכעסנו או עשינו טעות אחרת כלשהי ביחס ללאמה שלנו, כל עוד לא נתוודה על טעותנו או נחדש את הסמאיה, הרי שאפילו אם ננסה לתרגל טנטרה במשך שנים רבות, תוך התמודדות בקשיים כגון הימנעות מאוכל ושינה, זה יהיה כמו להגיע לגיהנום וכדומה. (וכדומה יכול להתייחס לקשיים בחיים האלה או במחוזות תחתונים אחרים). זה אומר שאפילו אם אנו עומדים בקשיים רבים – לא אוכלים, לא ישנים, לא מדברים, לא פוגשים אף אחד ואומרים מנטרות ומודטים יום וליל – יוצאים להרבה שנות ריטריט מבודד, מאומה לא ישתנה בתודעה שלנו אם עשינו טעויות ביחס לאחד הלאמות שלנו.

אולם, אין זה אומר שכל התרגול האינטנסיבי הזה הופך לסיבה להגיע לעולמות התחתונים. וזה לא אומר שאינך צובר חסד. אפילו אם באות מחשבות שליליות כל כך קשות, עדיין תוכל לצבור חסד על ידי ביצוע תרגולים שונים כגון קידות והגשת מנחות לבודהה. כמובן, בשל כוחו של האובייקט, פעולות כאלה הופכות לחסד. אולם, הררי הקארמה השלילית שבאו ממחשבות שליליות כלפי הלאמה הם כל כך גדולים, שהקארמה הטובה שנצברת היא זניחה לעומתם.

מחשבות שליליות כלפי הלאמה הן המכשולים הגדולים ביותר לתובנות, ולכן כל עוד לא תשנה את המחשבות השליליות הללו, לא משנה כמה מאות ואלפי תרגולי מוקדמות תעשה, זה יהיה כמו להשיג גיהנום. עד שתטהר את הסמאיה השבורה, עד שתשנה את דעתך, עד שתפסיק לייצר את הקארמה הקשה הזו, לא משנה כמה זמן וכמה קשה תתרגל טנטרה, זה יהיה כמו להשיג גיהנום. לא תהיה לך דרך להשיג תובנות.

כך מוסבר בטנטרת השורש עטרת מהות היהלום,

אפילו אם יתרגלו טנטרה במשך אלפי עידינים,
תוך הימנעות משינה ומהסחת דעת -
עבור מי שביקרו את המאסטר שלהם
זה יהיה כמו להשיג גיהנום.

לאמה צונגקאפה אומר,

אם אינך נוהר בכל מה שנוגע לביזוי הלאמה שלך,
אזי אפילו אם תנסה מאד חזק ללמוד, להרהר ולהגות,

זה יהיה כמו לפתוח את השער לעולמות הנחותים.

נאמר בתמצית הנקטר,

אדם שבמודע פוגע ומבזה את הידיד הטוב החושף בפניו את הדרך,
אפילו אם ישקיע מאמץ בניסיון להבין את משמעותה של הטנטרה,
תוך ויתור על שינה, על קהות דעת ועל הסחות,
זה יהיה, כפי שמסבירה זאת הטנטרה,
כמו לעבוד למען הגיהנום והשאר.

לא משנה כמה קושי תסבול על מנת לתרגל טנטרה – חיים בבדידות, ויתור על אכילה, שינה ודיבור – זה יהיה כמו לפתוח את השער לגיהנום במקום לתובנות.

שוב, זה אינו מתייחס לרגש חולף של כעס על הלאמה שלך, כי אם למצב שבו אתה מוותר עליו/ה כאובייקט של מתן כבוד בשלושת הפתחים שלך.²⁴ התוצאה שצוינה מתרחשת כשעשית החלטה לוותר על הלאמה כאובייקט של מתן כבוד, פעלת בניגוד להנחיית/ה ושברת את הסמאייה.

הסחות הדעת שעליהן מדובר הן אלו המסיחות את דעתך מלקיים את התרגול או ישיבה של ריטריט. (אדם החי בתרגול דהרמה טהור כבר ויתר על העיסוקים של חיים אלו והוא משוחרר מהסחות הבאות כתוצאה מהאחיזה הנצמדת להנאות של חיים אלו). במקום להיות עסוק בתרגול דהרמה, אתה מעביר את הזמן ברכילות אודות דברים ארציים, משבח את עצמך ומגנה את זולתך. אפילו אינך מצליח למצוא זמן לומר *Om mani padme hum*. בגלל שהנאה העכשווית נראית כל כך חשובה, אין לך מחשבות על אושר עתידי, על האושר הגדול האולטימטיבי. אתה נתון לשליטתן של מחשבות על הדהרמות הארציות.

אפילו אם תוותר על הדברים הללו, לא תאכל, לא תרכל, לא תעשה עסקים, לא תיסע לטייל, לא תיהנה מבידור, אלא תחיה בריטריט על הר מוקף במדורות סביבך כדי שלא תירדם, אם במכוון פגעת או ביזית את הלאמה שלך, זה יהיה כאילו שאתה פועל להשיג את מדורי הגיהנום.

אם לא תשנה את מחשבותיך ומעשיך, לא משנה כמה קשה תתרגל לא רק טנטרה אלא אפילו את טנטרה הגבוהה ביותר, הדרך המהירה ביותר להארה, הרי שבשל הטעויות שעשית ביחס ללאמה, זה יהיה כמו להשיג גיהנום במקום להשיג הארה. אם בלעת רעל קטלני ואתה ממשיך לבלוע אותו, הוא נהייה כל כך חזק שאפילו לאנטידוט שלו לא יהיה הכוח לעזור לך, ותנוע לכיוון של חולי ומוות. הנמשל כאן הוא ביצוע טעויות בהתמסרות ללאמה שלך.

5. לא ניצור שום ידע או תובנות חדשים, והידע והתובנות הקודמים שלנו יתנונו

הנזק החמישי של התמסרות בלתי נאותה ללאמה הוא שלא נהיה מסוגלים להשיג הבנה חדשה של הכתבים או תובנות, ואפילו ההישגים שכבר יצרנו בתודעה שלנו יתנונו. באופן זה, תרגול שגוי של התמסרות ללאמה הוא מזיק ביותר להתפתחות התודעה שלנו. ההתנסויות הקודמות שלנו של חמלה, ריקות, תפנית, ארעיות וכך הלאה יאבדו. האמונה תתנוון אף היא. אנו נשכח דברים – אפילו לא נזכור הרבה מהלימוד.

נאמר בתמצית הנקטר,

אם אין לאדם אמונה באובייקט הנשגב, הלאמה,
שום סגולות רוחניות אינן מיוצרות,
ואלו שישנן - מתנוונות.

זכרו את סיפור חייו של היוגי הגדול מילארפה. במשך זמן רב הלאמה של מילארפה, מארפה, לא נתן לו שום לימוד כי אם רק עבודה קשה, נזיפות ומכות. בת זוגו הסודית של מארפה, דְאָגְמָמָה, חשה חמלה כלפי מילארפה, וללא רשותו של מארפה יעצה למילארפה ללכת ללאמה נְגוֹקְפָה, אחד מתלמידיו של מארפה, ולקבל ממנו לימוד. אחרי שלאמה נְגוֹקְפָה נתן למילארפה הרבה לימוד מעמיק וחניכות, מילארפה יצא לריטריט. אך למרות שמילארפה הרבה בתרגול המדיטציות, לא קרה שום דבר, אפילו לא סימן טוב אחד בחלום.

²⁴ כלומר במעשה, בדיבור ובמחשבה.

כאשר מילארפה דן עם לאמה נְגוֹקְפָה בעניין, שאל אותו לאמה נְגוֹקְפָה, "האם קיבלת את אישורו של מארפה לבוא לכאן?" לאמה נְגוֹקְפָה בדק אם מילארפה עשה משהו שגוי ביחס למארפה. לאחר שמילארפה הסביר את המצב, לאמה נְגוֹקְפָה הלך והתנצל בפני מארפה, כשהוא מביא עימו את כל רכושו, למעט עז אחת עם רגל שבורה, כמנחה למארפה. בעקבות כך מילארפה חזר למארפה. מילארפה לא קיבל שום סימנים טובים מאחר שלא קיבל את אישורו של מארפה לפני שהלך לקבל לימוד מלאמה נְגוֹקְפָה.

ישנו גם הסיפור על ג'ה דְרוֹבְקִנְגָה, שאותו כבר הזכרתי. ג'ה דְרוֹבְקִנְגָה מדט על הלאם-רים במשך שנים רבות, אך לא ייצר אפילו תובנה בודדת אחת משום שלא השכיל לכלול בשדה החסד שדימה את המורה שלימד אותו קרוא וכתוב. לאחר שג'ה דְרוֹבְקִנְגָה צירף מורה זה להדמיה שלו, בתור הדמות הראשית של שדה החסד, התובנות ירדו עליו כמו גשם.

קרישנצ'ריה היה יוגי גדול של צ'קרסמוורה, שנהג לנוע ממקום למקום תוך שהוא עף בשמיים מוקף בהרבה בנות-מלאכים המנגנות מוסיקה. למרות זאת, הוא לא השיג את התובנה הנשגבה של הארה באותם חיים, משום שהתעלם מפיסה קטנה של עצה מפי הלאמה שלו ג'לנדהרי. כשקרישנצ'ריה רצה ללכת לאודיינה, אחד מעשרים וארבעת המקומות הקדושים, כדי לעשות את התרגולים הטנטריים המיוחדים שעושים ממש לפני ההארה, ג'לנדהרי ייעץ לו שלא לעשות זאת. קרישנצ'ריה התעקש שהוא רוצה ללכת לאודיאנה, התעלם מעצת הלאמה שלו והלך.

הרבה דברים רעים אירעו במהלך מסעו. ג'לנדהרי, התגלמות של צ'קרסמוורה וְג'רה ורהי, הופיע בצורות שונות על מנת להגן עליו, אבל קרישנצ'ריה לא קלט זאת. הוא פגש הרבה מופעים של צ'קרסמוורה וְג'רה ורהי במופיעיהם הרגילים, אך מכיוון שיצא לדרך ללא אישור הלאמה שלו, הוא לא זיהה אותם כמלאכים.

בנקודה מסוימת, קרישנצ'ריה הגיע לנהר ענקי, ולשפתו המתינה אישה זקנה מצורעת על מנת לחצותו. כשקרישנצ'ריה עמד לחצות את הנהר, שאלה אותו האישה הזקנה "האם תעביר אותי לצד השני על גבך?" מבלי להבין שהיא מופיע של וְג'רה ורהי, קרישנצ'ריה התעלם ממנה וחצה בעצמו את הנהר.

קצת יותר מאוחר הגיע אחד מתלמידיו של קרישנצ'ריה, הנזיר הזוטר קוסאלי. כשהאישה המצורעת ביקשה ממנו שיישא אותה אל מעבר לנהר, קוסאלי חש חמלה עזה כלפיה. ולמרות שהייתה דוחה מאוד ומכוסה בפצעי צרעת, הוא מיד הרים אותה והתחיל לשאת אותה אל מעבר לנהר על גבו. כשהגיע לאמצע הנהר, האישה הזקנה הפכה לפתע לוֹג'רה ורהי, חיבקה את קוסאלי, ונשאה אותו באותו הגוף אל עולמה הטהור של וְג'רה יוגיני. הקארמה הלא טהורה של קוסאלי, שמנעה ממנו לראות את האישה הזקנה כוֹג'רה ורהי וגרמה לו לראותה כאדם רגיל, טוהרה על ידי כך שהקריב את עצמו על מנת לשאתה אל מעבר לנהר.

אילו היה קרישנצ'ריה, מורו של קוסאלי, מרים את האישה בשעה שביקשה זאת, הוא היה נלקח לעולמה הטהור של וְג'רה יוגיני ומשיג הארה ראשון. למרות שקרישנצ'ריה היה יוגי גדול, הליכתו לאודיאנה בניגוד לעצת הלאמה שלו הפכה למכשול לזהות את האישה המצורעת כמופע על וְג'רה ורהי. וכך קוסאלי הפך למואר לפני הלאמה שלו קרישנצ'ריה, שהפך במקום זאת למואר בבארדו, לאחר שעבר מן העולם במקום הקדוש של דְוויקוֹתִי.

אם יש לנו מכשולים מנטליים, אזי אפילו אם אנו פוגשים מישהו שהוא התגלמות של וְג'רה יוגיני, טארה או אלה אחרת, לא נזהה זאת. אפילו אם היו לנו חלומות או סימנים כאלה או אחרים, נראה אותה כאדם רגיל, משום שיש לה חזות רגילה. האמונה שהיא אדם רגיל תהיה כה מוצקה שלא נזהה אותה כמלאך ולא נפתח אמונה בה, אפילו אם היא ממש לידנו, מדברת אלינו. התפיסה שלנו שהיא רגילה, מוצקה כסלע, תפריע לנו להגיע להארה מהר.

ישנו גם הסיפור על לאמה אחד, לְפִסוֹם גיילצן, ראש מסדר הסאקיייה ומורה בשושלת של וְג'רה יוגיני. יום אחד ראה לְפִסוֹם גיילצן ברחוב אישה מפחידה עם ניבים ושדיים תלויות. הוא לא זיהה שאישה זו הייתה למעשה וְג'רה יוגיני. בסברו שהיא איזו רוח רעה, הוא ניסה לסלק אותה באמצעות הפגנה של אספקט זועם. ואז היא אמרה לו "לקיחתו למרומים של לְפִסוֹם גיילצן לא צלחה הפעם. אז, נפגש בהמשך."

יש הרבה סיפורים דומים. אנו אכן פוגשים מופעים מוסווים שכאלה, בעיקר כשמבקרים במקומות קדושים, אולם ההצלחה שלנו בזיהויים כישויות מוארות נקבעת אם יצרנו את הסיבה לכך: התמסרות נאותה ללאמה שלנו

רְצ'וֹנְגָה, תלמידו של מילארפה, שירת תמיד את מילארפה, אבל כשמילארפה סירב לתת לו רשות לעלות לרגל ללהסה, רְצ'וֹנְגָה בכל זאת התעקש ללכת. מילארפה אמר לו שלוש פעמים לא ללכת, אבל רְצ'וֹנְגָה לא הקשיב ובכל זאת הלך. רְצ'וֹנְגָה היה קודם נזיר, אבל בלהסה הוא פגש אישה, התחתן איתה, והסתבך בצרות צרורות. אשתו הכתה אותו תכופות. למשל, כשבישלה מרק, היא הייתה בוחשת אותו, ואז מכה את רְצ'וֹנְגָה על ראשו עם

כף העץ, עד שהוא היה בסופו של דבר כולו טבול במרק, וירקות תלויים מאוזניו. רצ'ונגפה אמר, "קיבלתי הרבה חניכות, אך מעולם בעבר לא קיבלתי את חניכת כף העץ; וענדתי הרבה תכשיטים, אך מעולם לא ענדתי תכשיטים עשויים מירקות."

אשתו של רצ'ונגפה נתנה לו פעם אבן טורקיז כחולה, אבל כשקבצן בא וביקש את האבן, רצ'ונגפה נתן לו אותה. כשרצ'ונגפה בא לפגוש את מילארפה עם שובו מלהסה, מילארפה ביקש ממנו להסביר מה קרה לו. אולם עוד לפני שרצ'ונגפה הספיק להסביר, מילארפה הראה לו את אבן הטורקיז הכחולה. הקבצן היה למעשה התגלמות של מילארפה. אני חושב שמילארפה לקח את האבן כדי שיוכל, מאוחר יותר, להוכיח לרצ'ונגפה שהוא ידע מה שקרה בלהסה, במקרה שרצ'ונגפה לא יספר לו. רצ'ונגפה היה מופתע לראות את האבן.

מילארפה אמר לרצ'ונגפה, "משום שהתעלמת מעצתי שלוש פעמים, לא תוכל להשיג הארה בחיים אלו. קודם תצטרך להיוולד כגשה גדול במשך שלושה גלגולים." אלמלי פעל רצ'ונגפה בניגוד לעצתו של מילארפה, היה משיג את התובנה הנשגבה עוד בחיים ההם.

אם אנו עושים שגיאות בהתמסרות לידיד הטוב, איכויות של הבנה ותובנות שהיו לנו בעבר מתנוונות. לדוגמה, בימי הודו העתיקה, היה מאסטר מקאסטה נמוכה שהיה לו תלמיד מקאסטה גבוהה יותר שהייתה לו היכולת לעוף. יום אחד, כשהוא עף בשמיים, התלמיד ראה את הלאמה שלו למטה מתחתיו, יושב על הקרקע. הוא חשב בליבו, "אפילו ללאמה שלי אין יכולת כמו זו שלי." מיד כשגאתה גאוה זו בליבו, כוחו נחלש והוא נפל ארצה. (לא נאמר אם הוא נפל ממש על הלאמה שלו). זה קרה משום שהייתה לו מחשבה על מגרעות אצל הלאמה שלו. ולמרות שהיה לו הכוח לעוף, הכוח הזה מייד התנוון.

ישנו גם הסיפור על נארופה. למרות שהיה פנדיטה גדול, טילופה אמר לנארופה שלא להתפלמס עם ההינדואיסטים. אולם הגיע רגע של סכנה גדולה כשחכם הינדואיסטי ביקש להתפלמס עם הבודהיסטים. הם עשו התערבות, שבה הם הימרו על דתם של כל אנשי המדינה: אם ההינדואיסט ינצח, כולם במדינה יצטרכו לאמץ את דת ההינדו; אם הבודהיסט ינצח, כולם יצטרכו להפוך לבודהיסטים. מאחר ונארופה לא יכול היה לשאת את המחשבה שאם ההינדואיסטים ינצחו כל הבודהיסטים יצטרכו להפוך להינדואיסטים, הוא החליט להתפלמס עם החכם ההינדואיסטי.

ברגע מסוים במהלך הפולמוס התרוקנה תודעתו של נארופה, והוא לא יכול היה לחשוב כיצד לענות לטיעונו של ההינדואיסטי. הוא חשב אז על הלאמה שלו, טילופה, וביקש ממנו מנטאלית לעזור לו. טילופה הופיע מיד במרחב שלפני נארופה ובירך אותו, ואז הוא היה מסוגל להמשיך, ואף לנצח בפולמוס. מאוחר יותר הסביר טילופה שבגלל שנארופה עשה את הטעות של הליכה לפולמוס עם ההינדואיסט בניגוד לעצתו של טילופה, אז למרות שנארופה יכול היה להגיע להארה עוד בחיים אלה, במקום זאת הוא יהפוך למואר בשלב הביניים.

מנג'ושרי ניבא שלשני נזירים מתחילים ממקום ליד טיבט שנקרא קוטן תהיה הקארמה להשלים את התובנה הנשגבה של הארה עוד בגלגול הזה. שני הנזירים הצעירים צעדו במשך חודשים רבים על מנת להגיע למרכז טיבט, לקבל את הלימוד ממלך הדהרמה סונגצן גאמפו. כשהם קרבו למקום שבו גר סונגצן גאמפו, הם שמעו סיפורים כיצד המלך העניש אנשים רבים על ידי עריפת ראשם, ואף ראו בעצמם את ערימת הגולגולות על הקרקע.

למעשה, סונגצן גאמפו היה התגלמותו של צ'נרזיק, הבודהה של החמלה. צ'נרזיק הופיע בתור המלך, וגם בתור השופטים שהחליטו על העונש לאנשים שיצרו קארמה שלילית. כל המון האנשים שהוצאו להורג היו אף הם מופעים של צ'נרזיק; הם לא היו אנשים רגילים. על מנת למנוע מהטיבטים להרוג, לגנוב ולעשות פעולות שליליות אחרות, המלך חוקק חוקים הידועים בתור "שש עשרה הדהרמות לבני אדם ועשר הדהרמות למלאכים".²⁵

באופן בסיסי אלו היו חוקים שתאמו את הדהרמה ועודדו אנשים לזנוח את עשרת המעשים הרעים. על מנת למנוע מהטיבטים לעשות מעשים רעים, צ'נרזיק הופיע בדמותם של המלך, השופטים, התליינים וגם המון העבריינים. הם כולם היו מופעים של צ'נרזיק. ערימת הגולגולות הגבוהה נועדה להפחיד אנשים, אבל בפועל לא התבצעה שם הריגה של אנשים רגילים. כל זה היה על מנת להדריך את היצורים.

שני הנזירים המתחילים לא הבינו זאת; הם לא הבינו שאפילו האנשים שהוצאו להורג היו פרי יצירתו של סונגצן גאמפו, ולא יצורים רגילים עם תודעה נפרדת. צ'נרזיק התגלם בדמות כל היצורים הללו על מנת להגן על הטיבטים מביצוע קארמה שלילית על ידי פגיעה באחרים. ואולם, לכל מי שלא הכיר את המצב לאשורו, קל היה לחשוב

²⁵ את רשימת שש עשרה הדהרמות לבני אדם תוכל למצוא במתנת השחרור בכף ידך, חלק 2, פסוקים 269-270, n. 115.

שקורה כאן משהו רע.

לאחר שקבלו לימודי דהרמה מפי סוֹנְגְצֵן גְאֹמְפוֹ, הנזירים פיתחו מחשבות של כפירה, משום שסברו שהוא הרג אנשים רגילים. ואז הם עזבו את הלימוד ושבו לביתם. אילו נשארו והמשיכו לקבל לימוד מסוֹנְגְצֵן גְאֹמְפוֹ, הייתה להם הקארמה להגיע להארה עוד בחיים אלה; אך משום שייצרו מחשבות של כפירה בו, ההארה שלהם לא קרתה, ואז הם חזרו הביתה רק עם שק של זהב.

למרות שהיה להם החסד האדיר שנחוץ להגיע להארה עוד בחיים אלה, במקום להשיג את התובנה הנשגבה, ההישג היחיד שהשיגו היה שק של זהב.

יש הרבה סיפורים כאלה, אפילו בימינו, של נזירים שייצרו קארמה שלילית ביחס למורים שלהם, ואחר כך לא היו מסוגלים להמשיך את התרגול שלהם וחוו קשיים רבים. גלגול של הלאמה גר בחדר הסמוך לחדר שבו לאמה ישה ואני גרנו בבוקסָה דוֹאָר, ושהופרד מחדרנו רק על ידי וילון עשוי מבמבוק משוטח ובד. הייתה לו מריבה עם המורה שלו, ולאחר מכן הוא חווה הרבה בעיות בחייו. מאוחר יותר הוא ננשך בתחנת רכבת על ידי כלב קטן נגוע בכלבת, ואז השתגע ונפטר.

הכתב הקשר לתפיסה התקפה של הבודהה הנוכחי אומר,

אם תלמיד נוטר טינה או יחס של בוז כלפי הלאמה, אין לו שום דרך להשיג תובנות. אם לא מפתחים הכרה בלאמה וכבוד אליו כמייסד הבודהה-דהרמה, לאמה שקיימוני בודהה, כמו גם למתרגלים של כל שלוש המרכבות²⁶ והנזיר שלא גילה את הדהרמה, אין שום דרך לממש את הדהרמה שלא התקבלה קודם לכן, ושלא לאבד את מה שהתקבל קודם לכן. אם מישהו לא מפגין כבוד, הדהרמה מתנוונת.

נאמר כאן שחשוב להכיר ולכבד את הלאמה לא רק כמייסד הבודהה-דהרמה, אלא גם את המתרגלים של שלוש המרכבות, ואפילו את אלה שלא עלו על שום דרך, ואפילו נזיר מלא שעומו אין לנו קשר דהרמי. אם לא מייצרים כבוד, לא מקבלים הבנה ותובנות של המילים והמשמעות של הדהרמה, וזו שכבר ישנה – מתנוונת. אי מתן כבוד הוא הסיבה להתנוונות הדהרמה האישית. לדוגמה, נזכור פחות ופחות מהלימוד והביאורים שקיבלנו, אפילו אם למדנו אותם.

תודעה שכחנית או טיפשה, או כשיש קושי רב להבין אפילו נושא דהרמי פשוט, היא תוצאה של קארמות שליליות שנצברו ביחס לאובייקטים קדושים. זו יכולה גם להיות תוצאה של מתן מנחות מזוהמות, כגון הנחת מנחות על שולחן המנחה, או אפילו נתינה ללאמה עצמו/ה מבלי לכסות את הפה ומבלי לברך את המנחות ב-Om Ah Hung.

בכל פעם שאנו מגישים מנחה, עלינו לברך אותה על ידי שאומרים Om Ah Hung; אחרת, מזיקים, שהם סוגים שונים של רוחות, נוטלים את התמצית של המנחה. באופן זה, הרבה מכשולים, או זיהום, קורים בתודעה, גורמים לה להיות לא בהירה ולא מסוגלת להבין את הלימוד. זה יכול לגרום, למשל, אפילו לאי הבנה של המילים של הלימוד על ריקות. קשה גם ליצור הדמיות ברורות והריכוז לא נמשך זמן רב. כשמנסים להתרכז, יש הרבה הסחות דעת. יכול לקרות גם שבאופן פתאומי נייצר הרהורי כפירה וחוסר כבוד לדהרמה.

במתנת השחרור בכף ידך, פאבונגקה דְצֵן'ן נינגפו מזהיר שידידים רעים יכולים גם לגרום להתנוונות של הידע והתובנות שלנו.

לאמה צונגקאפה אומר,

אם מישהו תוהה כיצד לזהות ידיד לא טוב, הרי זה מישהו שלא עוזר לנו להפסיק התנהגות שגויה, ומידות רעות טבעיות שהיו לנו, ועוזר לנו להעצים התנהגות רעה חדשה.

וגם, הכתב מעבר למצב של היעדר הצער אומר,

הבודהיסטות פוחדים יותר מידידים רעים מאשר מפילים משוגעים. ההבדל בין השניים הוא שהאחרונים הורסים רק את הגוף והמקום, בעוד שהראשונים הורסים את גוף הדהרמה. מעבר לזה, פיל משוגע לא יכול לזרוק מישהו לעולמות של מי שהלכו אל הרוע, בעוד שידידים רעים בהחלט יכולים לזרוק מישהו לעולמות אלה.

²⁶ מרכבה בסנסקריט היא "יאנה"

תובנות של הדרך 2

מקראה שמינית

א. הנזקים של יחס בלתי נאות ללאמה

הקטעים הבאים מתורגמים מתוך ספרו של פבונגקה רינפוצ'ה מתנת השחרור בכף ידך

(6) אנו נתייסר בחיים אלו על ידי מחלות וצרות אחרות

החיסרון השישי הוא שאנו נתייסר בחיים אלו על ידי מחלות וצרות אחרות. כל אחד המגנה לאמה יחווה תוצאות בלתי רצויות רבות אפילו בחיים אלו. כפי שנאמר ב חמישים הפסוקים על התמסרות ללאמה:

השוטה הגדול המגנה את הלאמה
ימות מאסונות, אלימות,
אויבים, מחלות, רוחות מזיקות
וגם מרעל, בין שאר הדברים.

הוא ייהרג על ידי מלך או אש,
נחשים, רוחות שמימיות, או מים,
על ידי שודדים, שדים, או מזיקים, [132a]
ואחר כך, הוא ייפול לגיהנום.

לעולם אל תעשה דבר שיפר
את שלות רוחו של מורך.
הכסיל שנוהג כך לבטח
יבער בגיהנום.

נאמר שהמקומות הידועים כגיהנום -
כמו זה שהייסורים בו הם ללא הפוגה -
הם המקום שבו ישכון
אדם שגינה מורו.²⁷

(בעקבות זאת, קייבג'ה רינפוצ'ה תאר מספר מקרים שבהם אנשים פעלו בצורה לא נאותה כלפי מוריהם. לדוגמה, לפני זמן רב, בהודו, בשעה שאצ'אריה בודהג'נאנה²⁸ לימד דהרמה, הוא העמיד פנים שאינו רואה את הלאמה האישי שלו, המורה הרוחני הגדול סאוקאריקה,²⁹ כשזה הגיע קרוב אליו. אחר כך הוא שיקר ואמר ללאמה שלו שהוא לא ראה אותו. כתוצאה מכך, עיניו של בודהג'נאנה יצאו מארובותיהן ונפלו ארצה.

²⁷ S: Gurupancasika, פס' 11-14.

²⁸ T: Sangs rgyas ye shes. מורה זה ידוע בפיתוח אחת מבין שתי המערכות הדוקטרינריות העיקריות המתייחסות לגויה סמג'ה טנטרה. נאמר גם שהוא למד את הלימוד על שלמות החוכמה מהריבהדרה. טאראנתה הצהיר שהוא שרת כמורה מחנך של המלך דהרמהפאלה (סוף המאה השמינית עד תחילת המאה התשיעית) של ביהאר, ושהוא כיהן בהקדשה של מנזר ויקרמאשילה, לאחר שהפך לווג'רה אצ'אריה.

²⁹ T: Phag tshang pa. משמעות השם מילולית "רועה חזירים". בודהג'נאנה היה גאה מדי להודות בפומבי שמישהו בעל עיסוק כה בזוי יכול להיות המורה שלו. מקורות אחרים מזהים לאמה זה בכינוי מנג'ושרי מיטרה.

גם לדאקפו ג'מפל הלונדרופ רינפוצ'ה היה משרת חסר כבוד, בשם צולטרים. מאוחר יותר, כאשר המשרת עבר במעבר גוקאר, הוא נהרג על ידי שודד שריסק את ראשו עם אבן גדולה. לניוסורפה³⁰ היה תלמיד שהפר את השבועה הסודית למורהו. כתוצאה מכך, התלמיד חווה חזיונות מבעיתים ממש לפני מותו.)

³⁰ T: *sNe'u zur pa Ye shes 'bar*, 1042-1118. מורה קאדמפה קדום. ראה חייהם של מורי הלאם רים כרך 1, עמ' 453-470.

6. אפילו בחיים אלה נתייטר במחלות ושאר מרעין בישין

הנזק השישי הוא שאפילו בחיים אלו נמשיך להיפגע על ידי מחלות ודברים לא רצויים אחרים. נחוה ייסורים בזה אחר זה. בחמישים הפסקים על הלאמה מצוינים שלושה עשר אופנים שונים שבהם עלולים למות מי ששגו בהתמסרותם לידיד הטוב:

השוטה הגדול שמבקר את מאסטר היהלום ימות ממגפה, מהתקררות, מידי שד, מחום או מרעל. אדם זה עלול להיהרג על ידי מלך, אש, נחש ארסי, מים, דקיניות זועמות, גנבים, רוחות או חברים מרושעים. לאחר שיהרג באחת הדרכים הללו, הוא ילך לגיהנום.

להיהרג על ידי מלך הוא רק דוגמה – זה כולל להיהרג על ידי בני אדם אחרים. דקיניות זועמות, שהן בעלות רמות שונות של תובנות טנטריות, יכולות להיות לא מרוצות כאשר תלמיד מייצר מחשבות כפירה או שובר את קשר הסמאיה עם הלאמה שלו, וזה הופך לתנאי למוות מוקדם.

בתמצית הנקטר נאמר,

בחיים האלו, יבואו מחלות, שדים מזיקים, מוות מוקדם וכך הלאה.

מזלם הטוב של מי שדרדרו או שברו את הסמאיה עם הלאמה שלהם יכול בקלות רבה לצלול מטה מטה. יש לכן יותר אפשרות שייפגעו מגורמים של אקלים, יצורים לא אנושיים כגון רוחות, ואפילו על ידי בני אדם. הם גם עלולים למות בהתאבדות: אפילו אם אין מי שהורג אותם, הם יהרגו את עצמם. יש להם מוות נורא. למרות שיכול להיות להם ידע דהרמי מופלג והם יכולים להיות מומחים בחמשת כתבי הפילוסופיה,³² הם מסיימים את חייהם באופן עצוב או מפחיד.

באשר לחוויות לא רצויות כתוצאה מעשיית שגיאות בהתמסרות ללאמה, ישנו הסיפור על אצ'ריה בודהג'ננה. יום אחד, כשבודהג'ננה הגיע למפגש גדול של תלמידיו, הלאמה שלו, היוגי הגדול סאוקריקה, שהיה רועה חזירים, חלף על פני מקום הלימוד. בודהג'ננה ראה את הלאמה שלו, אבל העמיד פנים כאילו שלא ראה, והמשיך בלימוד. מאוחר יותר, לאחר שהלימוד הסתיים, בודהג'ננה הלך לפגוש את סאוקריקה. כשבודהג'ננה קד את קידותיו, סאוקריקה שאל אותו, "מדוע לא קדת לי קודם?" בודהג'ננה השיב, "הו, לא ראיתי אותך." שתי עיניו נפלו מיד לקרקע. סאוקריקה בירך את שתי עיניו של בודהג'ננה, אבל יכול היה לשקם רק אחת מהן.

הוד קדושתו סונג רינפוצ'ה אמר שיוגים חווים את תוצאותיהם של מעשים כאלו באופן מיידי, בעוד שיצורים רגילים לא. אנו, היצורים הרגילים, צוברים את הקארמה ואפילו אם איננו חווים כל תוצאה מיידי, נחוה את מדורי הגיהנום בגלגול העתידי שלנו. יכול להיות לנו נוח כרגע, ושום דבר רע לא קורה לנו, אבל הקארמה השלילית שלנו ממתנה לנו להתנסות בה בעולמות התחתונים בחיים שאחרי אלה שיש לנו כעת.

לאמה יִשָּׁה פעם אמר לי לישון מעליו בדרגש העליון ברכבת מפטנקוט לדלהי. בגלל שהלאמה נתן לי רשות, נשארתי שם למעלה, אבל לא הרגשתי נוח במצב הזה. כשנרדמתי באותו לילה, חלמתי שהייתה רעידת אדמה, ושחריץ ענקי נפער בקרקע. חשבתי, "זה לא נכון לעשות!" והתיישבתי במקום זה על הרצפה.

ועוד, נזיר מתחיל אחד עשה שגיאה בהתמסרות ללאמה שלו, גשה נאוסורפה ממסורת הקדמפה. נאוסורפה העיר, "לפני שימות עליו לעשות וידוי בפניי, אבל הוא לא יעשה שום וידוי." בשעת מותו, התלמיד זעק שהוא נמנע על ידי כל ההרים של נאוסור. הוא חווה פחד בלתי נסבל, עם חזיון שהוא נשרף בעודו בחיים, בעוד הרי נאוסור מוחצים אותו.

למאסטר ישה סנגפון, לאמה משושלת ה-ניו-נגה, הייתה מחלת עור שלא הגיבה לשום טיפול. כשניסה ללכת

³¹ תודה רבה לאילן קציר על עזרתו בהכנת טיוטה של תרגום זה.

³² חמשת הכתבים הפילוסופיים הגדולים הם עטרת התובנות של [לורד] מייטרייה, התקציר על התפיסה התקפה של [מאסטר] דינגנה, הכניסה לדרך האמצע של [מאסטר] צ'נדרקירטי, וינאיה, ואוצר החכמה של [מאסטר] וסובנדהו.

למעיינות חמים, המים פשוט הפכו ליותר ויותר חמים, עד שהוא חש שהוא מתבשל בעודו בחיים. הוא עשה ריטריט של ימנטקה האדום אבל גם זה לא ממש עזר. מאוחר יותר הוא ביקש מלאמה אחד לעזור לו. הלאמה בדק עם טארה, שאמרה שמאחר והמחלה נובעת משגיאות שהוא עשה בהתמסרותו ללאמה שלו בחייו הקודמים, ישה סאנפו צריך לערוך וידוי. רק אחרי שהוא ערך וידוי, חל שיפור במצבו.

התרגול של וידוי הוא חשוב ביותר באופן כללי לטיהור מכשולים מנטליים ולהרגעת מכשולים ליצירת התובנות של הדרך להארה, ובמיוחד בריפוי מחלה חמורה. במקרה של מחלה חמורה, כששום דבר אחר לא עוזר, וידוי יכול להיות עוצמתי ביותר. אם מתוודים בעוצמה ובשלמות, ניתן לטהר את כל הקארמות השליליות שנוצרו, היושבות ברצף המנטאלי וממתינות להבשיל ולהחיות בהדרגה בעתיד.

כפי שציינתי קודם, בתור ילד, גרתי במשך שבע שנים ברולן־לינג עם דודי, נג'ואנג ג'נדון, שהיה המורה השני שלי לקריאה וכתבה. בעמק רולן־לינג זורם נהר, והוא מוקף הרים סביב סביב. בצדו האחד של הנהר יש מנזר וסטופה גדולה עם דרך המקיפה אותה; בצדו השני יש אחו ירוק שם נהגו תרמילאים מערביים ללון בקמפינג. התיירים, מודרכים על ידי סבלים שהיו שָׁרְפוֹת, היו מגיעים לשם לעיתים בקיץ ובסתיו. המדריכים היו לפעמים מביאים את המטיילים לביתו של מורי, ופעם או פעמיים ירדנו אליהם לפגוש אותם באוהלים שלהם.

הנהר היה די רחב, אבל הגשר שחצה אותו אל האחו היה צר למדי, רק שני גזעי עץ קשורים יחדיו. יום אחד רציתי לתת כמה תפוחי אדמה לכמה מהמערביים במאהל שלהם. המורה שלי אמר לי לא ללכת, אבל אני חושב שדחקתי בו לאשר לי ללכת. איכשהו רציתי מאד לתת את תפוחי האדמה הללו למערביים. המורה שלי שם כמה תפוחי אדמה במיכל נחושת ששימש להגשת אורז או צ'אנג, הבירה המקומית, והלכתי לבדי. עליתי על הגשר, וכשהגעתי למחציתו, הגשר הסתובב ונטה על צידו (בחווייה שלי, לפחות) ונפלתי לתוך המים.

ראשי היטלטל מעלה, ואז שוב מטה. לפי מה שהמורה שלי סיפר לי מאוחר יותר, נסחפתי תחילה במעלה הנהר, ואז במורד הנהר. נסחפתי על ידי הנהר, כשראשי מציץ החוצה מדי פעם, תוך שאני הולך ומתקרב למקום מסוכן שם הנהר נהייה מאד עמוק. פעם אחת, כשראשי היה מחוץ למים, ראיתי שדודי רץ במורד הנהר לכיוון הנהר מהמנזר, שהיה די מרוחק. הוא לבש מכנסי בד פשוטים והחזיק אותם מורמים, תוך שהוא רץ לתפוס אותי.

באותו רגע חלפה מחשבה במוחי, "זה המכונה בשם 'לאודו' לאמה"³³ עומד עכשיו למות. זה עומד להסתיים." לא הייתה לי הרבה הבנה של דהרמה באותו הזמן, ולא היה לי שום מושג על ריקות, אבל זו הייתה המחשבה שבאה. לא הרגשתי שום פחד. אילו היה המוות מגיע עכשיו, זה היה לי קשה, אבל באותה עת התודעה שלי הייתה לגמרי רגועה. לא היה שום פחד – רק המחשבה, "זה המכונה בשם 'לאודו' לאמה' הולך למות".

כמעט שהגעתי למים העמוקים, שם היה מאד קשה להציל אותי, כשדודי הצליח סוף סוף לתפוס אותי. הייתי כולי נוטף מים. המורה שלי אמר, "אמרתי לך לא ללכת!" אני חושב שהנפילה שלי, ואיבוד המיכל ותפוחי האדמה חייבים היו להיות תוצאה שלילית מאי ציות למורה שלי.

מאוחר יותר שמעתי שאחד התיירים המערביים ירד אל הנהר עם המצלמה שלו וצילם תמונות בזמן שנסחפתי על ידי מימי הנהר.

³³ היה זה כינוי ללאמה זופה רינפוצ'ה, שנחשב לגלגולו של אותו לאמה.

תובנות של הדרך 2

מקראה תשיעית

ב. הנזקים של יחס בלתי נאות ללאמה

הקטעים הבאים מתורגמים מתוך ספרו של פבונגקה רינפוצ'ה מתנת השחרור בכף ידך

(7) בחיים העתידיים נאלץ נשוטט בלי סוף במחוזות הנחותים

החיסרון השביעי הוא שבחיים העתידיים נאלץ לשוטט בלי סוף במחוזות הנחותים. כפי שתואר בטנטרת ההעצמה של ואל'ראפאני, זהו החיסרון הגרוע בכלום. בעוד שסוטרות אחרות מתארות מקרים רבים שגרמו לאנשים להיוולד בגיהנום, כתב זה אינו טוען שאדם שגינה את הלאמה שלו ייוולד בגיהנום מסוים. אך נאמר שם שווג'ראפאני הציב שאלה זו לבודהה: "הו המבורך, [132b] מהי ההבשלה הקארמית שתקרה למי שבזו למוריהם? בתגובה לשאלתו של וג'ראפאני, הצהיר המבורך:

אל תשאל אותי זאת, וג'ראפאני, שכן הדבר מזעזע מכדי שהעולם ואף כל האלים יוכלו לשמוע. אך הקשב היטב, הו גיבור, שכן זאת אומר לך, הו אדון הסודות:

המקום הנורא של יגון אינסופי,
שאליו התייחסתי כגיהנום,
ראוי שיהיה ידוע כמקום משכנם.
שם יהיה עליהם לשכון
במשך עידנים שאין למנותם.
מסיבה זו, בשום פנים ואופן,
אל לו לאדם לגנות מישהו כזה.³⁴

הבודהה לא ענה בפירוט, בידעו כי הדבר יהיה מזעזע ביותר עבור העולם וכל האלים, ואף עלול להמם בודהיסטוות גדולים עד כדי חוסר הכרה. הוא רק אמר שמשמעות הדבר תהיה לשכון למשך שנים רבות בגיהנום ללא הפוגה, ולכן אל לנו לעולם לגנות מורה.

אפילו להביט במישהו שגינה מורה רוחני עלול להיות מזיק עבורנו, שלא לדבר אם אנו עצמנו מבצעים את המעשה. (קייבג'ה רינפוצ'ה סיפר לנו אז כיצד קרה פעם שתלמיד של צ'אק לוצאווה³⁵ שכשל [ביחסו אל הלאמה] הגיע לשיעור דהרמה שניתן על ידי המורה הרוחני הגדול לינגרפה.³⁶ אך ברגע שזה הבחין בתלמיד הכושל, פיו של לינגרפה קפא ונסגר, ואילץ אותו ללכת, שכן לא היה ביכולתו להמשיך לדבר.)

³⁴ T: ('Phags pa) Lag na rdo rje dbang bskur ba'i rgyud chen po, f. 232b (section 11) מצוטט גם בשלבים הגדולים של הדרך של ג'ה צונגקאפה, עמ' 101 (f. 35a).

³⁵ T: Chag lo tza ba Chos rje dpal, 1197-1265

³⁶ T: Gling ras pa Padma rdo rje, 1128-1188. מורה קאגיופה חשוב.

8) בכל חיינו העתידים נחיה ללא מורה רוחני

החיסרון השמיני הוא שאנו נחיה ללא מורה רוחני בכל חיינו העתידים. זהו ההפך מאחד משמונת היתרונות הנובעים משירות נאות של מורה רוחני, שעליו דובר קודם לכן.

אם איננו מצליחים לפגוש מורה רוחני, תמיד ניוולד במקומות בלתי הולמים, שבהם אף לא נוכל לשמוע את המילה "דהרמה".

בסיכום, [133a] כל הדברים הטובים בעולם הם תוצאה של שירות נאות למורה רוחני, וכל פורענות ואובדן הם תוצאה של כשלון בשירות מורה רוחני או שירותו באופן בלתי נאות. ג'ה צונגקאפה מאשר זאת כאשר הוא אומר:

ראה כעת שבסיס כל הטוב
בחייך שכאן וגם בבאים,
הוא המורה הרוחני הקדוש
המדריך אותך בדרך.³⁷

לא זו בלבד ששירות בלתי נאות של לאמה מונע מאיתנו לפגוש מורים רוחניים אחרים בחיים אלו, הדבר גם מונע מאיתנו לפגוש מורים גם בחיים העתידים. הדבר הודגש בתמצית הנקטר:

גם אם, במקרה, תיוולד בעולם גבוה יותר,
התוצאה התואמת להפגנת חוסר כבוד
היא להיוולד במקום שבו אין הזדמנות;
היכן שהמילים "דהרמה" ו"מורה"
לעולם לא נשמעות.³⁸

מיותר לומר כי הפעולות שאנו עושים במכוון בעת השירות של מורה עשויות להיות בעלות תוצאות מרחיקות לכת. אולם גם מעשים רגילים רבים ביותר הנעשים ללא הגייה או מחשבה תחילה, יכולים להוות גורם קארמי עדין שיוביל לטווח רחב של תוצאות. ותוצאות אלו יכולות להיות טובות ורעות כאחד.

(קייבג'ה רינפוצ'ה ציטט כאן מספר מקרים כדי להמחיש נקודה זו. למשל, מילארפה יצר גורם קארמי גרוע כאשר הציע סיר ריק למארפה. אך הוא גם יצר קארמה מוצלחת כאשר שתה את כל הבירה שנתן לו מארפה בפגישתם הראשונה. מארפה עצמו ביצע קארמה שלילית על ידי שקד קידה עמוקה למלאך המגן שלו במקום ללאמה שלו, נארופה.)

שירותו של דרומטונפה למורים שלו סצון ואטישה, שירותו של אטישה את הלאמה שלו, סוֹנְרָאָוֶןֶיֶפָה, שירותו של מילארפה את מארפה, והמעשה של ג'ה צונגקאפה שבו צבע בזהב את הקירות של חדר החניכה שבו השתמש קינגפו הלפה,³⁹ היו כולם מעשים שהובילו לחיים רוחניים מלאים בהישגים גדולים [133b]. ולכן, משום החשיבות יוצאת הדופן שיש לשירות של מורה רוחני, אפילו פעולות שוליות לכאורה עשויות ליצור תנאים קארמיים - טובים או רעים - שבסופו של דבר יובילו לסוג התוצאות שהוזכרו.

בסיטואציות מסוימות ייתכן אפילו שמניע נחות יניב תנאי קארמי מוצלח. למשל, מלך הדהרמה גיילצאב ג'ה⁴⁰ רצה במקור לפגוש את ג'ה צונגקאפה כדי לאתגר את ההתפלמס עימו. (קייבג'ה רינפוצ'ה המשיך לתאר את התנהגותו של גיילצאב ג'ה כאשר עמד לראשונה לפני ג'ה צונגקאפה.⁴¹) מצד שני, אפשרי גם שמניע טוב יביא לכך שניצור גורמים קארמיים שליליים רבים.⁴² לכן, עלינו להיות מאוד זהירים באופן שבו אנו מתנהגים בקרבת

³⁷ תקציר השלבים של הדרך (T: *Lam rim bsdus don*), פס' 11.

³⁸ T: *Lam rim dbud rizi'i snying po*, f. 13b.

³⁹ T: *Khyung po lhas pa gzhon nu bsod nams*. תלמידו של בוטון רינצ'ן דרופ (T: *Bu ston Rin chen grub*, 1290-1364) ומורה ראשי שממנו קיבל ג'ה צונגקאפה הוראות על השיטה הטנטרית של הגוהייסמאג'ה.

⁴⁰ T: *rGyal tsab Dar ma rin chen*. הבכיר מבין שני תלמידיו הבולטים ביותר של ג'ה צונגקאפה, ומחזיק הכס הראשון במסורת הלימוד של הגנדן.

⁴¹ מדווח כי גיילצאב ג'ה הגיע בשעה שג'ה צונגקאפה העביר לימוד. בהפגנת היירות בולטת, הוא בחר במושב על בימת הכבוד ולא ראה צורך להסיר את כובעו. מאוחר יותר, לאחר שהאזין להרצאה זמן מה, הוא הסיר לאט לאט את כובעו ואז עבר למושב נמוך יותר. הסיבה שקייבג'ה פאבונגקה רינפוצ'ה טרח לספר סיפור זה כאן היא, שלמרות רצונו המקורי של גיילצאב ג'ה לאתגר את ג'ה רינפוצ'ה בפולמוס, הדבר עדיין איפשר לו למצוא לאמה נעלה.

⁴² לדוגמה, יתכן שבתחילה אנו נחפש לאמה מתוך כוונת טובות, אולם אחר כך, לאחר שנפגוש בו, בשל העדר רמה רוחנית מספקת,

מורה רוחני, משום שמעשינו אכן יכולים להביא לתוצאות רבות ושונות.

כאשר אנו פונים ללאמה שלנו בשמו, רבים מאיתנו פשוט קוראים לו קושאב⁴³ כך וכך, אך אין זה נאה. אם אנו מבטאים את שמו, עלינו להשתמש בתואר כבוד הולם, כגון: "זה הקדוש..."⁴⁴

בכל פעם שלורד אטישה אמר את שמו של הלאמה שלו סוֹרְנַאדוּוּיפֶה, הוא הצמיד את כפות ידיו והביע מילות שבח גבוהות. ואם קרה ששמע את שמו של מורהו סוֹרְנַאדוּוּיפֶה נאמר על ידי מישהו אחר, הוא היה מיד קם על רגליו. באשר לי, אישית, בעוד שאינני מתכוון להישמע כצדיק, מצער אותי מאוד כאשר אני מבחין שמישהו פתאום מזכיר את שמו של הלאמה היקר שלי מבלי להפגין את כבוד הראוי לו.

(קייבג'ה רינפוצ'ה ציין גם שאם הלאמה שלך עדיין חי, אין זה מתאים להשתמש בביטוי "זה שאת שמו אני מתקשה לבטא."⁴⁵ או אז הוא סיכם את ההרצאה על ידי סקירה של הנושאים שלעיל פעמיים - פעם ראשונה עם מידה של פירוט, ופעם שנייה יותר בקיצור.)

נתחיל להטיל ספק בעצותיו או בפעולותיו. בסופו של דבר אנו אף עלולים לגנותו או לדחותו. את התוצאות של גינוי מורה תארנו כבר קודם לכן.

⁴³ T: *sku zhabs*. זהו, למעשה, ביטוי כללי של כבוד שלרוב נעשה בו שימוש בפנייה לאנשים חילונים, אך אין זה נאות להשתמש בו בפנייה ללאמה שלך.

⁴⁴ T: *zhal snga nas*

⁴⁵ הכוונה בביטוי זה היא להביע שכאשר הלאמה של מישהו כבר איננו בין החיים, זכרוננו מעורר רגש כל כך עז עד שהאדם בקושי מסוגל להשמיע את שמו.

7. בחיינו העתידיים נאלץ לנדוד עד אין קץ בעולמות התחתונים.

הנזק השביעי הוא שבחיי העתיד שלנו ניוולד ונמות בעולמות התחתונים למשך תקופת זמן שאת אורכה לא ניתן כלל לתאר. בזה אחר זה, ללא קץ, נחוה את הסבל של העולמות התחתונים. ננדוד בעולמות התחתונים למשך זמן בלתי נתפס; ויהיה קשה לראות את הקץ לייסורינו.

נאמר בתמצית הנקטר,

בחיי העתידיים, אדם זה ינדוד עד אין קץ בעולמות אלה של רוע.

לאחר שיצרנו קשר דהרמי עם מורה – אפילו אם קיבלנו רק העברה בעל-פה של כמה הברות של מנטרה, או פסוק אחד של לימוד, עם ההכרה של הקשר שבין לאמה ותלמיד – אין ספק שקארמה השלילית הקשה ביותר היא לבקר את הלאמה או לוותר עליו.

טנטרת ההעצמה של וג'רפאני מציינת שווג'רפאני שאל פעם את לאמה שקיימוני בודהה, "Bhagavan"⁴⁷. מה היא התוצאה המבשילה למעשה של יחס שלילי או מבזה ללאמה? זה מתייחס לביקורת על הלאמה או ויתור על הלאמה.

[לורד] בודהה ענה, "אל תשאל אותי את השאלה הזו, וג'רפאני. אילו הסברתי את הנזקים של שגיאות בהתמסרות כלפי הידיד הטוב, כל הַדוֹת ויצורים ארציים אחרים היו נחרדים." הוא הוסיף, "הבודהיסטות, שחמלתם ליצורים אדירה, היו מקיאים דם."

במילים אחרות, הבודהיסטות, שחמלתם ליצורים כה רבה, לא היו מסוגלים לעמוד בהלם למשמע הסבל הכבד מנשוא שיצור כזה יאלץ לסבול למשך פרק זמן שאורכו לא יאומן. הבודהיסטות לא היו יכולים לשאת זאת, כמו אם שידעת שהבן שהיא כל כך אוהבת עובר מסכת של עינויים. הם היו מקיאים דם מהפיות הקדושים שלהם, והולכים לעולמם.

[לורד] בודהה אז הוסיף, "אך חשל עצמך, הו אדון הסודות, ואספר לך מקצת מזה. האדם שנהג באופן שגוי בהתמסרותו לידיד הטוב על ידי שביקר אותו, ויתר עליו וכך הלאה, ייוולד אחרי חזיים האלה בעולם הגיהנום שאותו תיארתי עבור אותו אדם שביצע את חמשת המעשים המידיים. היא יימק שם למשך אינספור עידנים. לכן, לעולם אין לזלזל, לבקר או לוותר על מאסטר היהלום."

פירושו של דבר שלא רק שהוא ייוולד בגיהנום, אלא בגיהנום החם הנמוך ביותר, "ללא הפוגה", שבו מתרחש הסבל הקשה ביותר בסמסרה, ויימק שם למשך אינספור עידנים. גופו יהיה מלוכלך באש, כמו פיסה של עץ בוערת, ואש חמה ביותר המגיעה מכל מניין העברים. הוא יחוה סבל נורא ורק בגלל שישמעו את צליל זעקותיו ניתן יהיה להבחין שזהו יצור חי.

אולם, כאשר קייפֶגָה צ'וֹן רינפוצ'ה לימד את החיבור הגדול על שלבי הדרך להארה ב Land of Medicine Buddha⁴⁸, רינפוצ'ה אמר שאותו אדם ייוולד מחדש ב"גיהנום היהלום", ולא במדור השמיני של הגיהנום החם, "ללא הפוגה". על פי רינפוצ'ה, "גיהנום היהלום" הוא משהו שונה, והסבל שם הוא אפילו עוד יותר גדול.

הבודהה הסביר רק חלק קטן מהתוצאה, שאדם כזה יצטרך להימק בגיהנום למשך מספר בל ישוער של עידנים, משום שיותר מדי מפחיד להסביר זאת בפירוט.

הזכרתי קודם את הציטוט מהטקסט הטנטרי שנקרא זה שמתעורר ומופיע מעצמו, המסביר שהקארמה השלילית של ביקורת על מאסטר היהלום, האובייקט העוצמתי ביותר, היא כל כך קשה שזה כמו להרוג מאה אלף נזירים. קיימים

⁴⁶ תודה רבה לאילן קציר על עזרתו בהכנת טיוטה של תרגום זה.

⁴⁷ "המבורך", כינוי לבודהה.

⁴⁸ מרכז של FPMT ב-Soquel שבקליפורניה

עוד הרבה ציטוטים דומים.

כשעוברים על התיאורים הללו, ניתן לראות שהריגה של מאה, או אפילו של אלף אנשים, היא לא מזעזעת באותה מידה. הקארמה השלילית של קצב שבפועל הרג אלפים רבים של בעלי חיים, אך לא צבר קארמות שליליות קשות ביחס ללאמה, היא קלה בהשוואה לקארמות השליליות הללו. קל יותר לטהר את הקארמות השליליות של הריגה. המקרה של מאו צ'ה טונג עשוי להיות קצת שונה, משום שהוא הרס את הלימוד בכל טיבט והרג ישויות קדושות רבות, אלא שהם לא היו הלאמות שלו.

לימוד טנטרי נוסף מסביר,

לעולם אל תזלזל ואל תפגע במאסטר היהלום, זה/זו שהכניס/ה אותך לתוך המנדלה. לעולם אל תפריע את תודעתו/ה הקדושה של מאסטר היהלום. אם דבר זה קרה, מתוך בורות, זה ללא ספק ישליך אותך לעולם הגיהנום.

בגלל שקארמה שלילית זו היא כל כך קשה, אפילו אם אתה משתתף באיזה בילוי עם אדם שביקר את מאסטר היהלום שלו מליבו, זה מפחית מן התובנות האישיות שלך וגורם לתובנות שכבר פיתחת להתנוון. זה הופך להיות השורש לסבל הנורא של העולמות התחתונים.

לאמה צונגקאפה אמר שאם אתה נהנה מבידור, כגון ארוחה משותפת, עם מישהו שביקר את הלאמה שלו מליבו, לא תשיג תובנות. מעבר למקרה שבו אתה עצמך מפריע את התודעה הקדושה של הלאמה שלך או מבקר אותו מעומק ליבך, אפילו אם אתה חולק ארוחה עם מישהו שעשה כך, התוצאה היא שלא תשיג שום תובנות. עד כדי כך קשה הקארמה השלילית הזו. אין קארמה קשה ממנה, אפילו לא חמשת המעשים המידיים. כל מי שאוכל עם אותו אדם, מדבר עם אותו אדם או לחילופין מתרועע עם אותו אדם, לא יכול להשיג תובנות.

בביאורו לחניכה של ימנטקה, הדלאי לאמה השלוש עשרה מסביר שאפילו אכילה או שתייה עם מישהו ששבר את הסמאיה עם אחד הלאמות שלך תגרום לך ללכת לעולמות התחתונים. הזיהום מנוון את התודעה שלך, וגורם לך להתגלגל לעולמות התחתונים.

אנשים ששברו את הסמאיה מזהמים את המקום שבו הם נמצאים. אפילו אם אתה שומר בחדרך חפצים השייכים למישהו ששבר את הסמאיה עם אחד הלאמות שלך, זה מזהם את תודעתך. מתרגלים מחמירים לא ישמרו אפילו חפצים דהרמיים השייכים לאדם כזה בביתם, בגלל החשש שהזוהמה תהפוך למכשול בפיתוח תודעתם בדרך להארה, ותגרום לה להתנוון. אינני טוען שאני מתרגל טוב, אבל בעבר, בגלל ששמעתי כל כך הרבה לימוד על הנזקים הללו, בכל פעם שטיבטי שהעביר ביקורת על הוד קדושתו הדלאי לאמה או על לאמה גדול אחר נתן לי תמונה של מלאך, הייתי שם אותה בחוץ, במקום נקי וגבוה, או שמוסר אותה. התמונה עצמה היא אובייקט קדוש, ולכן יש לכבד אותה; אבל בגלל שלזוהמה יכולה להיות השפעה כל כך חזקה על התודעה, הייתי מניח אותה בחוץ או מוסר אותה.

הוד קדושתו סונג רינפוצ'ה, שהיה הרוקה עצמו, נהג לציין משהו דומה במהלך חניכות. רינפוצ'ה הסביר שאפילו שתיית מים באזור שבו גר אדם ששבר סמאיה, גורמת לנפילה לעולמות התחתונים. רינפוצ'ה התייחס לזיהום שנובע מהסמאיה המנוונת של אותו אדם. אין ספק שזו התוצאה עבור האדם עצמו ששבר את הסמאיה, אבל ההשפעה השלילית היא כל כך גדולה, שהיא אפילו מנוונת את התודעות של אנשים אחרים בסביבתם, אפילו אם הם עצמם לא עשו את אותה קארמה שלילית. מעצם הימצאותם בקרבת אותו אדם הם נחשפים לזוהמה כל כך גדולה, עד שהם עצמם יפלו לעולמות התחתונים.

מורי היקר סְרְקֶנְג דורג'ה צ'אנג אמר גם הוא שאפילו שתיית מים מאותו עמק שבו חי תלמיד שלעג ללאמה שלך, תגרום לך להיוולד במחוזות הגיהנום.

כשאחד המורים של לאמה גדול בלהסה נכלא על ידי הממשלה הטיבטית, הוא נמנע מלעזור לו למרות שנאמר שללאמה הזו היה הכוח לעזור למורה שלו. הלאמה הזו כתב מאוחר יותר חיבור מאד ברור על הווינאיה, שהנזירים מצאו כמזעיל ביותר לשנן בעל-פה. אבל כשגשה לְקֶדְן, שתרגול ההתמסרות שלו ללאמה היה מעולה, נהיה ראש הקולג' של סרה ג'ה, הוא לא רצה שהנזירים יזדהמו מהטקסט הזה, למרות שהיה כתוב כל כך טוב.

גשה לְקָדָן אמר שמאחר והלאמה הזה לא סייע למורה שלו לצאת מהכלא, הנזירים של סרה עלולים להזדהם מהטקסט. הוא היה כל כך מודאג מהנזק לתרגולם ולהתפתחות תודעתם, שהוא אסף את כל הספרים הללו, כך שאנשים לא יוכלו יותר לשנן אותם. מתרגלים רציניים שמבינים את עניין תרגול ההתמסרות ללאמה מאד נזהרים בנושאים מעין אלו.

לא רק שנגרם לנו נזק כשאנו עצמנו מבקרים את הלאמה או מזלזלים בו/ה, עלינו להימנע אפילו מלפגוש מישהו אחר שעשה זאת. כשתלמיד של צ'אק לוצ'אן ששבר את הסמאייה בא ללימוד שניתן על ידי היוגי הגדול לִינְגְרָפָה, במסורת הנינגמה, לִינְגְרָפָה לא היה מסוגל להזיז את פיו. הוא לא היה מסוגל ללמד את הדהרמה, ונאלץ לעזוב את המקום.

כמו כן, אם קרה שאתה עצמך שברת את הסמאייה על ידי שביקרת או שזנחת את הלאמה שלך, ואז נהיית מורה, יש סכנה שתזהם גם את תלמידיך.

8. בכל חיינו העתידיים לא נמצא לאמה.

הנזק השמיני של עשיית משגים בהתמסרות שלנו לידיד הטוב הוא שבכל חיינו העתידיים לא נמצא לאמה. אפילו אם אנו חיים בארץ שיש בה אלפי מורים מוסמכים – טיבט או הודו, למשל – לא נהיה מסוגלים למצוא לאמה. לעולם לא נפגוש את ידידנו הטוב, מישהו שידריך אותנו לשחרור ולהארה. שוב ושוב, עד אין קץ, נאלץ לנדוד בסמסרה, ולחיות סבל.

מדוע? משום שלמרות שישנם אינספור בודהות ובודהיסטות, ללא לאמה לא נוכל להגיע להארה. זה כל העניין. אין זה משנה כמה בודהות יש בנמצא, הם רק יכולים להועיל לנו באמצעות האספקט הרגיל הזה של הידיד הטוב, המופיע בהתאם לקארמה שלנו. אין לנו הקארמה לראות את כל הבודהות ולתקשר ולקבל לימוד ישירות מהם. אינספור הבודהות אכן עובדים עבורנו, אבל רק דרך המופע של הלאמה.

נאמר בתמצית הנקטר,

בגלל שהתוצאה שנחווית תמיד דומה לסיבתה,
במקרה של אי כיבוד הלאמה,
אם מישהו בכל זאת מצא לידה טובה,⁴⁹
הוא ייוולד לתוך מצבים אומללים, שאין בהם חופש,
ואפילו לא ישמע את המילים "דהרמה קדושה" או "לאמה".

התוצאה של אי כיבוד הלאמה היא שבכל גלגולי חיינו העתידיים לא נמצא לאמה, ולכן לא נשמע את הדהרמה הקדושה. לא לפגוש לאמה בעתיד היא תוצאה הדומה לסיבתה: חוסר כבוד או שגיאות ביחס ללאמה. שוב ושוב נאלץ להיוולד במקומות שאין בהם חופש לתרגל דהרמה, ושבהם לא נפגוש לאמה. (זה ההיפך מהיתרון השישי של התמסרות נאותה ללאמה, שם אנו פוגשים לאמה גלגול אחר גלגול). מאחר ואיננו פוגשים לאמה, איננו פוגשים את הדהרמה.

כמו כן, אם לא נתאמץ בחיים האלו שלא לבצע שגיאות ביחס ללאמות שלנו, המעגל ימשיך עוד ועוד. לכל קארמה שלמה, טובה או רעה, יש ארבע תוצאות, שאחת מהן היא תוצאה מבשילה הדומה לסיבה. ההרגל של עשיית הטעויות מותיר רישומים בהכרה שלנו, וכשאנו פוגשים לאמות בחיים העתידיים נעשה שוב את אותן השגיאות שעשינו בעבר. זאת המשמעות של תוצאה מבשילה הדומה לסיבתה: אפילו אם נפגוש לאמה בחיים עתידיים, שוב נעשה את אותן השגיאות. באופן זה נמשיך עוד ועוד, תוך שאנו מייצרים את המכשולים הקשים ביותר שיש.

קארמה מתעצמת; היא מתעצמת יותר מאשר, למשל, מיליונים רבים של זרעים שנובעים מזריעת זרע אחד. אם אנו מייצרים מחשבות שליליות כלפי הלאמה שלנו או כלפי הלימוד שאנו פוגשים בחיים האלה, אלה נהפכות סיבה לכך שאותם הדברים יקרו במשך גלגולי חיים רבים. אם נפעל בניגוד לעצת הלאמה שלנו בחיים האלה, זה נהפך לסיבה

⁴⁹ הכוונה ללידה בעולם בני האדם, האלים או חצאי האלים.

לפעול בניגוד לעצתו של הלאמה שלנו בהרבה גלגולים בעתיד. למרות שלוקח זמן קצר בלבד לבצע את השגיאה בחיים אלו, נחווה את תוצאתה לאורך זמן רב, כשאנו חוזרים על אותה השגיאה שוב ושוב במשך הרבה גלגולים. אפילו אם יתאפשר לנו לקחת נדרים, נשבור אותם שוב; יהיה קשה מאד לשמור עליהם בצורה טהורה. אם אנו חושבים על הנזקים לטווח הארוך, נשתדל בחיים אלה להשקיע את כל מאמצינו על מנת לתרגל באופן טהור.

מועיל גם לחשוב שכל המחדלים בתרגול הדהרמי שלנו – ההתנוונות של נדרינו, פעולה בניגוד לעצת הלאמה שלנו, סיום הקשר שלנו עם הלאמה שלנו – הם תוצאות של קארמת העבר שלנו.

לכן, יש חשיבות עצומה ביותר להשקיע בחיים אלה את כל מאמצינו להתמסרות נאותה ללאמה שלנו. אם לא נעשה כן, נחזור על אותה שגיאה שוב ושוב, והנזק יהיה בל יסוער. חשוב מאד לחשוב על הנזקים בטווח הארוך, ולא רק בחיים אלו. אפילו אם איננו חושבים על העולמות התחתונים, חשוב להרהר בנזק מביצוע אותה שגיאה שוב ושוב במשך גלגולים רבים.

כל טיהור של שגיאה, והחלטה נחושה שלא לחזור עליה, עוזרים להפסיק את ההתנסות באותו הדבר בחיינו העתידיים.

מועיל מאד להכיר את הנקודות החשובות הללו ולחוש חרטה. עלינו לחוש חרטה גדולה על כל קארמה שלילית שצברנו בעבר כאשר בצענו טעויות בהתמסרות שלנו ללאמות, כאילו שבלענו רעל. בזכות החרטה הגדולה שלנו, תתעורר בנו באופן טבעי המחשבה שלא לחזור על הטעויות, ותהיה לנו שאיפה חזקה לטהר את הקארמות השליליות שלנו.

לאנשים שביקרו או נטשו את הלאמה ולא התוודו וטיהרו את השגיאות שלהם, יהיה קשה ביותר למצוא לידה טובה בחייהם העתידיים. ואפילו אם יצליחו איכשהו להשיג לידה שכזו, בגלל שהתוצאה שמבשילה תמיד דומה לסיבה, אם הם זלזלו בלאמה שלהם, הם ייוולדו למצב שבו לא יהיה להם החופש לתרגל דהרמה; הם ייוולדו במשפחה או במקום שבו אפילו לא יוכלו לשמוע את המילים "דהרמה קדושה" או "לאמה".

למשל, הוד קדושתו הדלאי לאמה ולאמות רבים אחרים, גרים בדהרמסלה שבהודו, ונותנים שם הרבה לימוד – ובכל זאת לא כולם באים ללימוד. למרות שהם גרים סמוך ללאמות, ואפילו באותה עיר, הרבה אנשים אף פעם לא באים לשמוע דהרמה. הטיבטים באים להקשיב ללימוד של הוד קדושתו, ובשנים האחרונות גם אנשים מסינגפור, הונג קונג וטייוואן, וכמובן גם מהמערב. ולמרות שההודים החיים בדהרמסלה לא צריכים לרכוש כרטיס טיסה כדי לבוא למקדש שבו מלמד הוד קדושתו, בגלל הקארמה שלהם הם לא באים. הוד קדושתו, בודהה ממשי וחי, נמצא שם, אבל איכשהו הם אינם מסוגלים להבין זאת. הם אינם מעוניינים, או שאינם יכולים לבוא ללימוד.

האופן שבו אנו מתמסרים ללאמה שלנו הוא חשוב ביותר; הוא קובע אם נשלים את מכלול החסד בחיים האלה ובחיים הבאים. לכן, חשוב שלא נעשה דברים בלתי ראויים, או כאלו שהם אות רע לעתיד, כפי שעשה מילארפה בעת שהגיש למארפה סיר נחושת ריק. בגלל מעשה חסר מזל זה, מילארפה התקשה להשיג את אמצעי המחיייה הדרושים כשיצא לריטריט. למען מילארפה, מארפה בתבונתו הקיש בסיר על מנת למלא אותו בצליל. בגלל פעולה מבורכת זו מילארפה הפך למפורסם בכל העולם, במזרח ובמערב כאחד. מארפה גם מילא את הסיר בחמאה ועשה מנחה של אור. בזכות זה, מילארפה קיבל את כל עצותיו של מארפה ובאותם חיים ממש השלים את התובנות של הדרך והשיג תודעה כל-יודעת. מעשים אלו, חלקם מבורכים וחלקם לא, הביאו לתוצאות שונות בחייו של מילארפה.

ועוד, כשמארפה הלך להודו לפגוש את נארופה, נארופה יצר מופע של הַוֵּוֹגְרָה והמנדלה שלו, ואז שאל את מארפה, "למי תקוד, למלאך או לי?" מארפה בחר לקוד קודם למלאך. בגלל טעות אומללה זו, פסקה שושלת הדם של מארפה. כשנהרג בנו של מארפה, טְאָרְמָה דוֹדָה, לא היו לו אישה או ילדים. מארפה ניסה בכל כוחו למצוא גוף של אדם מת על מנת להעביר אליו את תודעתו של טְאָרְמָה דוֹדָה, אך כל שהצליח למצוא היה גוף של יונה מתה. מאז אותו זמן לא הייתה לו שושלת דם, למרות שללאמה מארפה הייתה בת זוג של חוכמה ואחד עשר בנים. מארפה אמר שזה בגלל שהוא קד תחילה לַהַוֵּוֹגְרָה במקום ללאמה שלו.

ועוד, בזמנו של לאמה צונגקאפה, תלמידיו לא טרחו לצייר דיוקן של לאמה צונגקאפה על קירות מנזר גנדן. בגלל שגיאה חסרת מזל זו, למרות היותו מנזר האם של מסורת הגלוקפה, לא הייתה לגנדן ההצלחה הגדולה והמשגשגת

שהייתה למנזרים האחרים, דרפונג וסרה. נזירים מלומדים רבים יצאו מדרפונג וסרה, אך לא רבים יצאו מגנדן. בגנדן היו גם פחות נזירים, והמנזר סבל את ההרס הגדול ביותר מידי הסינים.

סיכום

אין ערוך לחשיבות התרגול של ההתמסרות ללאמה בחיים האלה, מכיוון שהברכות והנזקים הגדולים ביותר מיוחסים להתמסרות נאותה ללאמה שלנו, ולביצוע שגיאות ביחס ללאמה, בהתאמה. אם נקפיד להתמסר כראוי ללאמה מלכתחילה, מהרגע הראשון שאנו יוצרים עימם קשר דהרמי, נחוה פחות נזקים בהמשך.

עלינו להבין וללמוד היטב את לימודי הלאם-רים על היתרונות של התמסרות נכונה, ועל הנזקים של התמסרות שגויה, ואז לתרגל זאת באופן הכי מושלם שאנו יכולים. תרגול התמסרות ללאמה באופן נאות בחיים אלו קובע אם בכלל נצליח לפגוש לאמה בחיינו העתידיים, והאם יהיו ללאמה הזה כל הכישורים, באופן מושלם. ההצלחה של כל חיינו העתידיים תיקבע על ידי תרגול ההתמסרות ללאמה בחיים אלה. עלינו להקפיד במיוחד בנקודות אלו, כדי להגן על עצמנו מכל הסכנות והנזקים, כעת ובעתיד, על מנת שננחל הצלחה, כעת ובעתיד.

על ידי הכרת היתרונות של התמסרות נאותה ללאמה, אנו מבינים את החשיבות של הסתמכות על הלאמה ואת כל הברכה שניתן להפיק מכך. אם איננו מכירים את הנזקים של יחס בלתי נאות ללאמה, לא נקפיד להתמסר באופן נאות ללאמה, משום שלא נבין את החשיבות של זה. באופן זה נמשיך לייצר לעצמנו מכשולים. על ידי הבנת הנזקים, אנו מבינים עד כמה ההתמסרות הנאותה ללאמה היא תרגול בסיסי בעל חשיבות ראשונה במעלה. אנו מבינים עד כמה זה חשוב להקפיד בנקודה זו, מכיוון שאם אנו עושים תרגול זה היטב, לא יהיו שום מכשולים להשגת משאלותינו הזמניות או להשלמת דרכנו להארה. לא יהיו שום מכשולים להשגת שלוש המטרות הגדולות: אושר בחיי העתיד, שחרור והארה.

אנו גם מכירים את שמונת היתרונות ושמונת הנזקים הללו מניסיונו האישי; הם מתארים את הכישלונות וההצלחות של חיינו האישיים.

- לדוגמה, ייתכן שאנו מנסים לצאת לריטריט, אך לאחר זמן מה עולות הפרעות רבות, ואנו לא מצליחים להשלים אותו.
- או שאנו מחליטים לחיות כנזירים, עם אמביציה גדולה לעבוד למען הלימוד והיצורים, כמו לאמה צונגקאפה, לאמה אטישה ולאמה שקיימוני בודהה, אבל לא כך קורה בפועל. השאיפה נמצאת שם, אך היא לא מתממשת בשל ריבוי מכשולים.
- למרות שנראה כאילו שיש לנו כל התנאים לתרגל דהרמה, צצים הרבה מכשולים, ואנו נכשלים.

חוויות כגון אלו הן תוצאה מכך שעשינו טעויות בתרגול של ההתמסרות ללאמה, בחיי עבר או בחיים האלו. בגלל שלא תרגלנו התמסרות ללאמה באופן נאות בחיי העבר שלנו, אנו חווים בעיות בחיים האלו ובחיים הרבים שעוד יבואו, למרות שאנו פוגשים את הדהרמה. בגלל שעשינו את אותן השגיאות במשך הרבה גלגולי חיים בעבר, מבשילה לנו תוצאה דומה בחיים האלו. אפילו ברגעים הנדירים שבהם אנו פוגשים לאמה טהור/ה ואת הלימוד, אנו שבים ועושים את אותן הטעויות בתרגולנו.

אך גם אם עשינו טעויות רבות, חשוב מאד להחליט שלא לעשותן שוב. ההחלטה ליישם את ההתמסרות ללאמה כתרגול כעת ובעתיד, היא התרופה שתמנע טעויות כאלו מלחזור על עצמן.

כל דבר, החל מאושר בחיים האלו ועד להארה, מותנה בשורש הזה: ההתמסרות ללאמה. זו הסיבה לכך שמושם דגש כה רב על ההתמסרות ללאמה להשלמת התרגול של לימוד, הרהור והגייה. ההבנה שלנו ועוצמת הרגש שיש לנו ביחס לשמונת היתרונות של התייחסות נאותה ללאמה, ושמונת הנזקים של התייחסות בלתי נאותה, הם שקובעים אם התרגול שלנו של ההתמסרות ללאמה יביא ברכה לתודעה שלנו. ככל שתעמיק הבנתנו יהיה לנו יותר רגש בלבנו, והתפילות של גורו יוגה לא תהיינה סתם מילים. נהיה מסוגלים לעשות את התרגול של גורו יוגה תוך שאנו ממזגים אותו לתוך התודעה שלנו.

מדטו שוב ושוב על היתרונות של ההתמסרות ללאמה ועל הנזקים של לא לעשות זאת, או של שגיאות בהתמסרות ללאמה, תוך שימוש בכל האמצעים: במיוחד ציטוטים שונים והגיון מוצק. אם כך תעשו, יתעורר בלבכם הרצון להתמסר ללאמה ואכן תרגישו אושר רב בהתמסרותכם.

נאמר בתמצית הנקטר,

בקצרה, אם אופן ההתמסרות של אדם ללאמה הוא שגוי,
לא תהיה לו ההזדמנות להשיג מצבים גבוהים יותר או שחרור,
כי אם יאלץ לעולם להמשיך ולנדוד בסמסרה, בכלל,
ובעולמות התחתונים, בפרט.

מאחר והיתרונות והנזקים הם כל כך אדירים, ואפילו שורשיו של מכלול החסד כלולים כאן, מדוע שלא נתמסר ללאמה ונכבד אותו/ה, מעתה ואילך, מבלי ליפול לתפיסה שגויה?